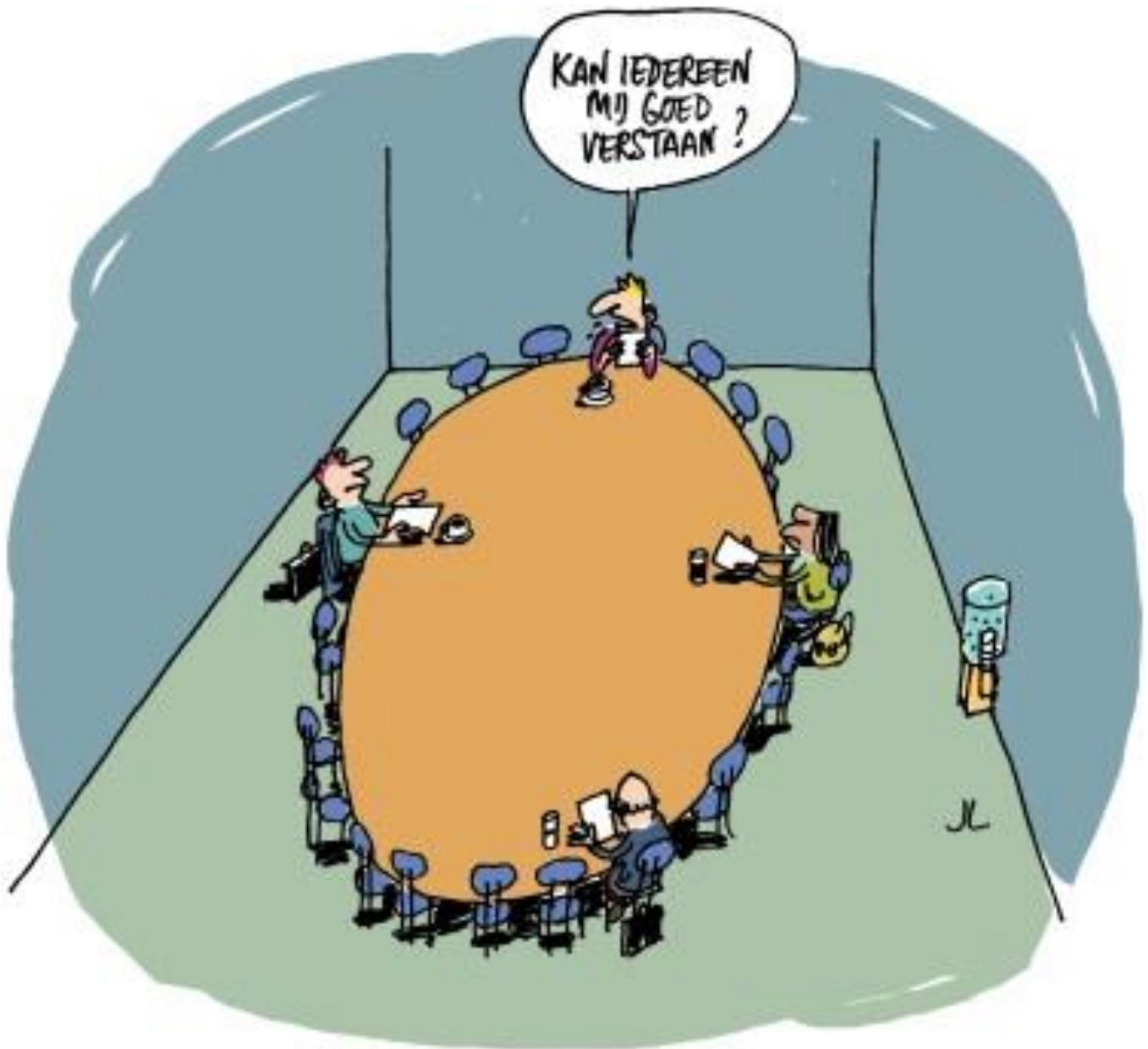

VAN RAADSONTMOETING VIA RAADSCOMMISSIE NAAR RAADSVERGADERING

HET *NIEUWE* RENKUMSE VERGADERSTELSEL

RTA-werkgroep 'Vergaderstelsel'
Danielle Bondt, Raymond den Burger, Tom Erkens

november 2017

INHOUD

1. Inleiding en leeswijzer	3
2. Probleemstelling	4
3. Conclusies en aanbevelingen	5
A. Conclusies	5
B. Aanbevelingen	6
4. Vergaderstructuur	9
A. Drietrappensysteem	9
B. Inwonerplatform	13
C. Burgerinitiatief	14
D. Buiten beschouwing blijvend	14
5. Overige aspecten	15
A. De omgeving	15
B. Fracties	18
C. Agendacommissie	19
D. Adviesraden	20
E. Gevolgen voor de huisvesting	20
F. Gevolgen voor de griffie	21
G. Gevolgen voor de organisatie	22
6. Het vervolg	23
BIJLAGEN:	25
1. Plan van Aanpak RTA-werkgroep vergaderstelsel	26
2. Uit 'Het Renkums vergaderstelsel toe aan vernieuwing?'	
Hoofdstuk 4. De stand van zaken	30
A. Burgerparticipatie: waar hebben we het over?	30
B. Burgerparticipatie in Renkum	31
C. Besturingsfilosofie	32
D. Coalitieakkoord 2014-2018	33
3. Uit 'Het Renkums vergaderstelsel toe aan vernieuwing?'	
Hoofdstuk 5. Hoe doen anderen het?	34
A. Politieke markten	34
B. Commissiemodel	36
C. Conclusies	37
4. Gespreksverslag Rheden/Renkum 21 april 2016	39
5. Art. 11 en 16 Reglement van Orde Raad	42
6. Agendavoorbeelden Wageningen	43
7. Wijzigingen vergaderstructuur Rheden 12 dec. 2016	44
8. Burgerinitiatief Rheden	46
9. Burgerinitiatief Wijchen	47
10. Evaluatievragen en antwoorden Wijchen 6 april 2017	48
11. Vergaderstructuur Zevenaar in schema	50
12. Raadspresidium gelegaliseerd (BB 24 dec.2008)	51

1. INLEIDING EN LEESWIJZER

Op 1 september is de voorganger van dit rapport "Het Renkumse vergaderstelsel toe aan vernieuwing?" (versie 9 d.d. augustus 2017) gepresenteerd op de heidag, waarbij aanwezig waren raads- en commissieleden, college en de ambtelijke top van de gemeente. De discussies, die deze middag gevoerd zijn, hebben geleid tot een aantal aanpassingen van het daar gepresenteerde voorstel. Daarnaast hebben wij geconstateerd dat een aantal delen van het voorstel een betere uitwerking vergden. Aanpassingen en uitwerkingen zijn belangrijk onderdeel van het nu voor u liggende voorstel.

Al sinds de invoering van het dualisme wordt er in de Renkumse Raad gedacht aan een modernisering van het stelsel. Het huidige vergaderstelsel is gevormd in het monistisch stelsel en feitelijk gedateerd.

In het Plan van Aanpak van de RTA 'Vergaderstelsel'¹ is aangegeven dat het vergaderstelsel zodanig moet worden aangepast dat inwoners kunnen participeren in de fase van meningsvorming en de raad in deze fase beter in overleg kan treden met inwoners.

Ook is aangegeven dat gezocht zou worden naar een zodanige afstemming van de vergaderstelsel van gemeenten, waarmee Renkum in een veelheid aan samenwerkingsverbanden zit, zodat er een 'regionale politieke ruimte' ontstaat. Dit naar aanleiding van het advies van de Commissie Sterk Bestuur in Gelderland².

Deze notitie gaat vooral in op het eerste deel van de doelstelling. Wat betreft het tweede deel is de werkgroep tot de conclusie gekomen dat de 'regionale politieke ruimte' maar zeer beperkt leeft onder de door ons benaderde gemeenten: Arnhem, Rheden, Rozendaal, Overbetuwe, Wageningen en Renkum zelf. Alleen Rheden is, serieus ingegaan op onze uitnodiging³. Desalniettemin voelen wij de noodzaak, om hier de volgende Raadsperiode 2018-2022 aandacht aan te blijven geven en hierop ons eigen vergaderstelsel verder aan te passen.

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 de probleemstelling geschetst. Al eerder door ons getrokken en met u gedeelde conclusies en aanbevelingen vind u in hoofdstuk 3.

Ons feitelijke voorstel vindt u in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 geven wij een zo compleet mogelijk beeld van de gevolgen van ons voorstel. Ook geven we hierin aan welke aanpassingen van onze omgeving of organisatie daarbij gewenst zijn. Tot slot wordt in het zesde en laatste hoofdstuk een beetje vooruit gekeken.

De diverse bijlagen zijn vooral van belang geweest bij de totstandkoming van dit rapport en voorstel, terwijl een aantal hoofdstukken die in een eerdere stadium gedeeld zijn met de belanghebbenden nu volledigheidshalve als bijlage 2 en 3 zijn toegevoegd.

Waar in de tekst 'inwoners' staat wordt bedoeld inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen/stichtingen uit of actief in de gemeente Renkum.

Wij danken Joyce le Comte en Juul Cornips, voor hun onmisbare ondersteuning bij deze verdere uitwerking en gereedmaken van dit voorstel om tot besluitvorming in de Raad te komen.

Danielle Bondt, Raymond den Burger en Tom Erkens

¹ Plan van Aanpak d.d. 15 september 2015 (bijlage 1)

² Ook bekend als de Commissie De Graaff, verantwoordelijk voor het rapport "Verbinden, vernieuwen, versterken" (mei 2015).

³ Zie bijlage 4 'verslag overleg Rheden-Renkum' d.d. 21 april 2016

2. PROBLEEMSTELLING

Sinds de invoering van het duaal stelsel in 2002 wordt de behoefte aan een grotere interactie en betrokkenheid tussen gekozenen in de raad en inwoners gevoeld. In het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad van Renkum (laatste wijziging d.d. 21 december 2016) is in de artikelen 11 en 16 de rol vastgelegd van de niet-gekozenen als het om de raadsvergadering gaat. In essentie komen deze artikelen er op neer dat de raad kan besluiten dat 'anderen' mogen deelnemen aan de beraadslaging en dat burgers spreekrecht hebben over geagendeerde onderwerpen⁴.

Binnen en buiten de Raad en binnen en buiten gemeente Renkum leeft breed het idee dat de inwoner op veel bredere schaal betrokken moet kunnen worden bij het gehele besluitvormingsproces. Dit bleek ook bij de actualisering van het Reglement van Orde op 21 december 2016. Toen is geconstateerd dat de aanpassingen zich beperkten tot een aantal hoogst noodzakelijke wijzigingen, voortkomend uit vooral gewijzigde wetgeving. Dit was een bewuste keuze om de werkgroep RTA vergaderstelsel geen gras voor de voeten weg te maaien. Aan de werkgroep de vraag: "Hoe de burger meer te betrekken bij het besluitvormingsproces?".

Hierbij moet worden opgemerkt dat hierbij nadrukkelijk ook het oogmerk is om de bij de inwoners aanwezige kennis en ervaring te betrekken bij het besluitvormingsproces – en daarmee te verbeteren: passend in de transformatie naar een regiegemeente!

Gedurende de voortgang van deze RTA-werkgroep is gebleken dat ook gekeken moet worden naar de rol en omvang/samenstelling van de agendacommissie. Deze rapportage bevat daarom ook een nieuwe taakomschrijving voor deze commissie.

⁴ zie bijlage 5.

3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De opdracht aan de RTA-werkgroep is om de mogelijkheden te bekijken voor modernisering van het huidige vergaderstelsel. Hierbij staat de vraag centraal:

Hoe de burger meer te betrekken bij het besluitvormingsproces?

A. CONCLUSIES

Bij het beantwoorden van deze vraag is de werkgroep tot een aantal conclusies gekomen.

Conclusie 1:

In het huidige stelsel zijn de mogelijkheden voor inwoners om betrokken te zijn bij de politieke besluitvorming beperkt. Deze zouden niettemin beter benut kunnen worden.

Participatie van inwoners vindt vooral plaats in interactieve processen gericht op beleidsontwikkeling door het college en de organisatie. Het nieuwe vergaderstelsel biedt een kans om raadsleden al in een eerdere fase kennis te laten nemen van de standpunten, voorkeuren en ideeën van inwoners over beleidsonderwerpen. Dit vraagt echter wel een goede afstemming tussen de (interactieve) processen in de organisatie en het college enerzijds en de beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming in de raad anderzijds. Ook is het van belang dat er ruimte is voor maatwerk in de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de betrokkenheid van inwoners en andere externe partijen.

Conclusie 2:

Het huidige commissiemodel is zodanig aanpasbaar dat het optimaal kan voldoen aan de gewenste modernisering.

Verschillende vergaderstelsels kunnen worden ondergebracht onder twee 'hoofdmodellen': het model van de politieke markt en het commissiemodel. Het model van de politieke markt heeft veel praktische bezwaren voor een gemeente van een omvang als Renkum. Dit model zou een te grote belasting betekenen voor raadsleden, het college, de organisatie en de griffie. Het huidige model van commissie- en raadsvergaderingen kan worden versterkt door een scherper onderscheid te maken tussen *Beeldvorming*, *Oordeelsvorming* en *Besluitvorming*.

Conclusie 3:

De invoering van een beeldvormende fase in het besluitvormingstraject stelt de raad in staat om zich een beter begrip te vormen van zowel de technische als de maatschappelijke aspecten van een beleidsonderwerp of conceptvoorstel.

Beeldvormende bijeenkomsten in de vorm van Raadsontmoetingen bieden de mogelijkheid voor raadsleden om het gesprek aan te gaan met inwoners en andere partijen in de samenleving, maar ook met bestuurders en beleidsmakers. Ook presentaties, nu nog op de agenda van de drie Raadscommissies, kunnen feitelijk onderdeel van de beeldvormende fase uitmaken.

Conclusie 4:

De commissievergaderingen zijn bij uitstek de plaats waar de opinies van de fracties worden gevormd.

Het politieke debat tussen raadsfracties vindt grotendeels plaats binnen de raadscommissies en de fractieoverleggen. In het huidige stelsel is er nog weinig (fysieke) binding tussen fractieoverleg en de raadscommissie. De oordeelsvorming kan worden versterkt door voorafgaand aan de raadscommissies in het gemeentehuis alle fracties de mogelijkheid te bieden voor fractieoverleg. Zo krijgen fracties de (fysieke) ruimte om, naast het overleg binnen de eigen fractie, zowel onderling met andere fracties als met inwoners van gedachten te wisselen.

Conclusie 5:

In de commissie Bedrijvigheid worden veelal onderwerpen behandeld die kunnen worden ondergebracht bij de twee andere commissies.

In de commissie Bedrijvigheid worden onderwerpen behandeld over bestuurlijke en budgettaire aangelegenheden. Deze onderwerpen bevatten veelal inhoudelijke elementen, die terugkomen in de andere twee commissies. Het is mogelijk om het aantal raadscommissies terug te brengen naar twee, waarbij een hoofdscheiding tussen 'welzijn' en 'fysieke leefomgeving' het meest helder is. Dit zou betekenen dat onderwerpen die nu aan de orde komen in de commissie Bedrijvigheid moeten worden verdeeld over de twee overgebleven commissies.

Conclusie 6:

Modernisering van het vergaderstelsel vraagt een aanpassing van de huidige raadsregelingen.

De implementatie van de aanbevelingen van de RTA-werkgroep is niet mogelijk binnen de huidige raadsregelingen (reglement van orde en de verordening raadscommissies). De meningspeiling, gedaan op de Heidag, is door ons opgevat als een aanmoediging om het voorstel gereed te maken.

Aanbeveling 1

Pas het huidige commissiemodel aan en maak hierbij een duidelijker onderscheid in de beeldvormende, oordeelsvormende en besluitvormende bijeenkomsten, volgens de volgende indeling:

- In de eerste week van de maand – **de Raadsontmoeting** (geen, één of hoogstens twee), open voor en met deelneming van raads- en commissieleden, inwoners en college uitgaande van een agenda die door de agendacommissie wordt vastgesteld op basis van voorstellen van alle potentiële deelnemers: **beeldvorming**;
- In de tweede week van de maand – twee⁵ **Raadscommissies**, ongeveer in de bestaande vorm, inclusief burgersprekrecht, maar met de mogelijkheid tot limitering van spreektijd per fractie: **oordeelsvorming**;
- In de vierde week van de maand – **de Raadsvergadering** in de huidige vorm, maar met de mogelijkheid tot limitering van spreektijd per fractie, geen burgersprekrecht: **besluitvorming**.

⁵ Op geleide van het aantal agendapunten kan het ook gaan om een enkele Raadscommissie ((commissoriale Raad).

Aanbeveling 2

Creëer (fysieke) ruimte voor de fracties om, naast overleg binnen de fractie, zowel onderling met andere fracties als met inwoners van gedachten te wisselen:

- Maak het fysiek mogelijk dat de fracties gelijktijdig in het gemeentehuis kunnen vergaderen;
- Geef de fracties de ruimte in de tijd om voorafgaand aan **een** raadscommissievergadering inwoners te kunnen ontmoeten;
- Draag het College op om de huisvesting aan te passen zodat gelijktijdig fractieoverleg op vaste tijden fysiek mogelijk is.

Aanbeveling 3

Kom nog in de **huidige raadsperiode** tot een aanpassing van de raadsregelingen (Reglement van orde en de Verordening raadscommissies). Bij deze aanpassing moeten tevens onderstaande aspecten worden meegenomen:

- Het opheffen van de specifiek geduide raadscommissies 'Inwoners', 'Leefomgeving' en 'Bedrijvigheid' en het instellen van de raadscommissies '1' en '2';
- Het uitbreiden van de participatiemogelijkheden en spreekrecht voor inwoners tijdens de raadsontmoetingen;
- Aanpassing van het spreekrecht voor inwoners tijdens de raadscommissies en raadsvergaderingen: inwoners kunnen alleen nog inspreken bij raadscommissies over onderwerpen die op de agenda staan en het spreekrecht in de raadsvergaderingen wordt afgeschaft;
- De wijze waarop inwoners onderwerpen kunnen aandragen bij de raadsontmoetingen;
- De wijze van vergaderen in de raadscommissies. o.a. door de introductie van een extra vragenronde en de mogelijk tot reguleren van spreektijden in zowel de raadscommissies als de raadsvergadering;
- De borging van de technische kwaliteit van de agendacommissie. Partijpolitieke overwegingen mogen geen rol spelen in het bepalen van de agenda's voor verschillende soorten vergaderingen. Om dit te borgen wordt het mogelijk dat raads- en commissieleden de agendacommissie kunnen bijwonen als toehoorder. Daarnaast kan overwogen worden om voor kandidaten voor een commissievoorzitterschap eerdere raadservaring als vereiste te hanteren maar dat is aan de Raad bij de kandidaatstelling;
- Kom tot een andere opstelling van raads- en commissievergaderingen, waardoor de afstand tussen raadsleden, bestuurders en inwoners kleiner wordt en er meer ruimte is voor interactie.

Aanbeveling 4

Vat de eerste periode van de in maart 2018 aantredende Raad (tot het zomerreces 2019) op als een leerperiode, vooral als het gaat om de Raadsontmoetingen. Wij sluiten niet uit dat proefondervindelijk andere aanpassingen wenselijk blijken te zijn aan zowel het 'Reglement van Orde' en de 'Verordening Raadscommissies' dan die wij nu kunnen voorzien. Beperk om die reden het vergaand formaliseren van de nu voorliggende vergaderstructuur. Volstaan kan worden met het buiten werking stellen van een aantal artikelen, die de nu voorziene aanpassingen aan de vergaderstructuur van de Raadscommissies en de Raadsvergadering in de weg staan. Daarnaast stellen wij voor om voor de Raadsontmoetingen **spelregels** op te stellen. Aan het einde van de leerperiode

moeten deze definitief worden in een op te stellen 'Reglement van Orde', terwijl de regelingen rond de Raadscommissies en de Raadsvergadering aangepast moeten worden.

4. VERGADERSTRUCTUUR

A. DRIETRAPSSYSTEEM

Aan een nieuw vergaderstelsel zijn door ons de volgende eisen gesteld:

- a. Passend binnen de huidige wetgeving (denk aan bijvoorbeeld het functioneren van de gekozenen zonder last- en/of ruggenspraak, toegang tot de vergadering, bevoegdheden, voor inwoners de reguliere inspraak- en bezwaarprocedures);
- b. Volwaardige deelname van inwoners in de fase van beeldvorming met als oogmerk:
 - Vergroting van het draagvlak van het te nemen (raads-)besluit en
 - Benutting van aanwezige kennis, expertise en betrokkenheid binnen de gemeente;
- c. Zo mogelijk gelijk blijven van het totaal aantal vergaderingen voor raads- en commissieleden;
- d. Deelname aan alle typen vergaderingen moet mogelijk zijn ook voor de kleinste fractie (uitgaande van 1 raadslid en 2 commissieleden);
- e. De voorzitterschappen en griffiewerkzaamheden bij vergaderingen moeten adequaat in te vullen blijven;
- f. De (kwaliteit van de) verslaglegging moet geborgd zijn;
- g. De kosten verbonden aan het vergaderstelsel moeten in orde van grootte gelijk blijven aan de bestaande kosten.

Dat betekent dat, als er ruimte gecreëerd moet worden in het rooster voor beeldvorming met inwoners, het aantal oordeelsvormende vergaderingen (nu de commissies) verminderd moet worden van drie naar twee.

Op het eerste gezicht lijkt dat een niet eenvoudige opgave, maar veel gemeenten zijn ons hier al in voorgegaan. Nog steeds zien we in vele gemeenten de, ons zo bekende, driedeling van de bestuurstersonderwerpen gericht op welzijn, fysieke omgeving en bedrijfsvoering/bestuur. Verschillende terminologie maar sterk lijkend op onze gemeente met zijn Commissies Inwoners, Leefomgeving en Bedrijvigheid. Tegelijkertijd zien we dat bestuursopgaven steeds meer een integratie laten zien van tenminste twee van de drie en soms zelfs alle drie hoofdbeleidsvelden.

Voorbeelden:

- De ruimtelijke kwaliteit heeft ontegenzeggelijk invloed op het welbehagen van inwoners;
- Onderwijs, een welzijnsaspect bij uitstek, is inmiddels eerder een r.o.- of budgetterings-onderwerp met de steeds verder gaande decentralisatie.;
- Jeugdzorg heeft veel te maken met veiligheid en handhaving;
- Toerisme, een economische activiteit, is niet alleen in Renkum onlosmakelijk verbonden met cultuur en de historie van het gebied;
- Revitalisering van bedrijfsterreinen is natuurlijk een economisch onderwerp, maar natuurlijk niet minder deel van de ruimtelijke ordening;
- Instandhouding en kwaliteitsverbetering van openbaar groen laat zich natuurlijk volledig sturen door de gemeentelijke budgetruimte, maar niemand betwist dat het van grote invloed is op de fysieke omgeving.

Het aantal Raadscommissies moet niet alleen teruggebracht worden van drie naar twee om ruimte te creëren voor de beeldvorming, maar kan volgens ons ook teruggebracht worden omdat er een vermindering zal zijn van agendapunten doordat een belangrijk deel

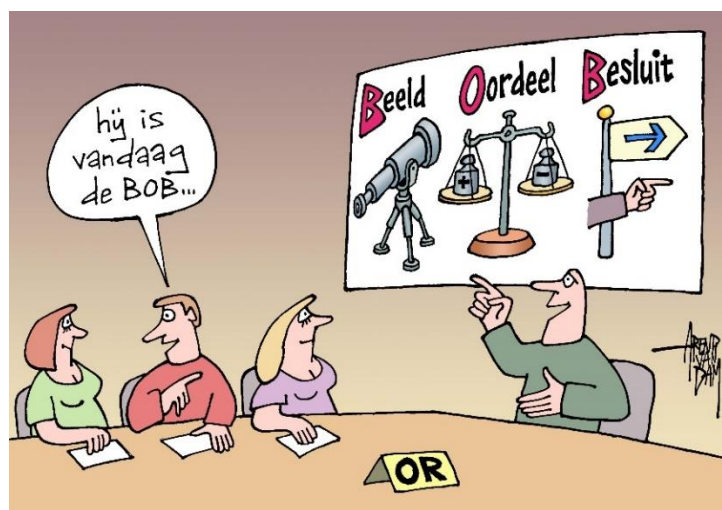
van de agendapunten, die niet op besluitvorming gericht zijn zoals presentaties, onderdeel worden van de beeldvorming.

Daarom menen wij dat het verantwoord is om de oordeelsvorming te verdelen over twee commissievergaderingen. Daarbij is geen sprake meer van een harde scheiding naar onderwerp. Wel wordt het van belang geacht dat de agenda's van deze twee vergaderingen zodanig worden samengesteld dat er sprake is rationale 'groeperingen' van onderwerpen. En zo mogelijk gekoppeld aan of de eerste of de tweede avond, zodat raads- en commissieleden zich zoveel mogelijk kunnen instellen op deze avonden.

Naast onderwerpen, ingebracht door inwoners en presentaties is de fase van beeldvorming ook uitermate geschikt om ruimte te bieden aan onderwerpen, waarbij het College nu al inwoners laat participeren in de initiële fase – veelal gerelateerd aan welzijnsaspecten en de fysieke omgeving. Ook 'benen op tafel'-bijeenkomsten en bijvoorbeeld het 'cockpitoverleg' lijken bij uitstek te passen in de fase van beeldvorming. Wel betekent dit dat ook de fase van beeldvorming een **niet-openbaar** karakter kan hebben! Meer bestuurlijke onderwerpen als begrotingen, verordeningen, benoemingen en dergelijke passen hier het minste in.

Wij stellen het volgende model voor (standaardmaand⁶):

- In de eerste week van de maand – **de Raadsontmoeting** (geen, één of hoogstens twee), open voor en met deelneming/aanwezigheid⁷ van raads- en commissieleden, inwoners, collegeleden, medewerkers van de organisatie en collegeadviseurs, uitgaande van een agenda die door de agendacommissie wordt vastgesteld op basis van voorstellen van alle potentiële deelnemers/aanwezigen: **beeldvorming**;
- In de tweede week van de maand – twee⁸ **Raadscommissies**, ongeveer in de bestaande vorm, maar met mogelijke limitering van spreektijd per fractie, inclusief burgersprekrecht; **oordeelsvorming**;
- In de vierde week van de maand – **Raadsvergadering** in de huidige vorm, maar met mogelijke limitering van spreektijd per fractie, geen burgersprekrecht: **besluitvorming**.

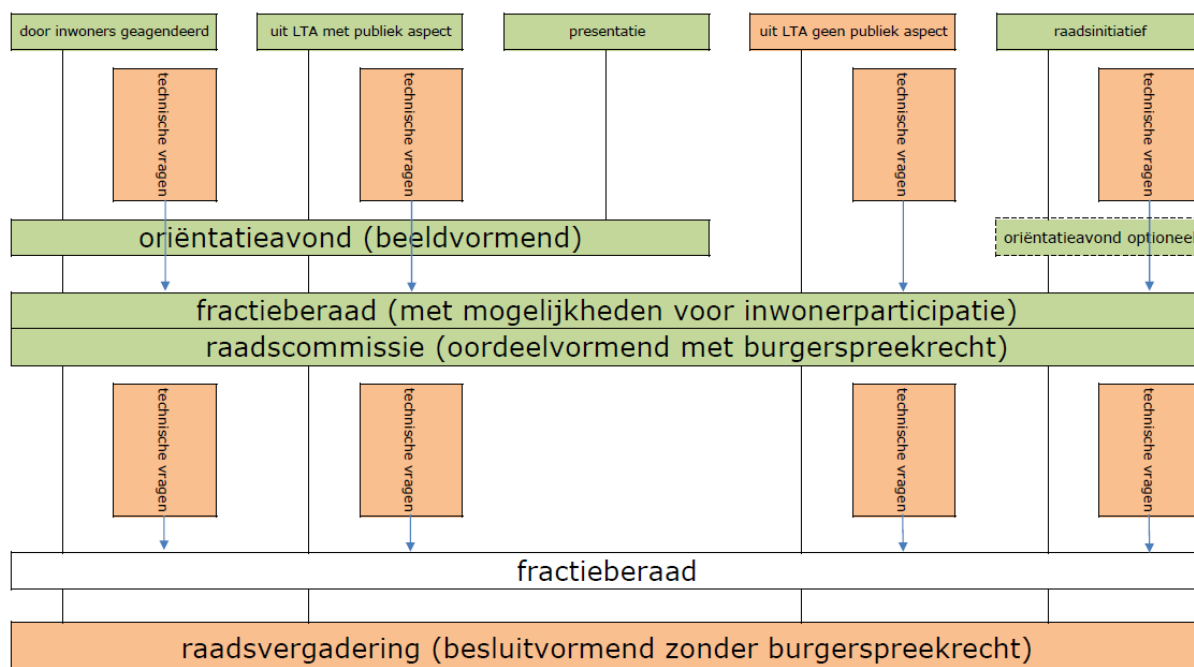

⁶ Als bekend volgen een paar maanden per jaar niet het standaardpatroon, te weten november (begroting), december (kerstperiode) en soms zijn er afwijkingen door schoolvakanties.

⁷ Bij onderwerpen, ingebracht door inwoners, de inwonervoorstellen, participeren College en organisatie niet in de vergadering, maar wordt hun aanwezigheid van belang geacht.

⁸ Op geleide van het aantal agendapunten kan het ook gaan om een enkele Raadscommissie ((commissoriale Raad).

vergaderstelsel gemeenteraad Renkum

De crux zit natuurlijk in de **Raadsontmoeting**. Daar moet de uitwisseling tussen burgers en gekozenen bij uitstek plaatsvinden. Agendapunten kunnen zowel door het college, de organisatie, de raad en vooral ook door inwoners worden opgevoerd, de zogeheten **inwonervoorstellen**. Onderwerpen die uit het reguliere besluitvormingstraject komen, die de samenleving **direct** raken, zoals structuurvisies, omgevingsplannen in de ruimste zin, service gerelateerde onderwerpen (zoals het Afvalbeleidsplan). Na indiening zal door de agendacommissie in overleg met de organisatie de mate van urgentie moeten worden bepaald (aan de hand van de LTA). Over de uitkomst hiervan wordt de initiatiefnemer(-s) te allen tijde zo spoedig mogelijk geïnformeerd. Bij de agendapunten, waarbij inwoners deelnemen, is van belang dat per raadsfractie maar één raads- of commissielid deelneemt.

Bij beeldvorming is het van groot belang dat de 'politiek' aan tafel niet een overheersend karakter heeft. Aanwezige collegeleden en ambtenaren nemen plaats op de tribune, evenals andere raads- en commissieleden. Indien aanvullende informatie dienstig aan het gesprek kan de voorzitter hiervoor ruimte geven aan een aanwezige wethouder en/of ambtenaar. Maar nadrukkelijk dient voorkomen te worden dat er technische vragen gesteld en beantwoord worden. Dat zal zoveel mogelijk schriftelijk moeten gebeuren.

Naast de mogelijkheid van het agenderen van punten door inwoners bij de Raadsontmoetingen (meespreekrecht), is ook het inspreekrecht een vast agendapunt. Gelet op de mogelijkheid voor inwoners om deel te nemen aan de beraadslagingen bij de agendapunten zal dit inspreekrecht zich richten op punten die **niet op de agenda staan**⁹.

Voorts zijn de Raadsontmoetingen bedoeld voor presentaties, die in het bestaande systeem in de raadscommissies geagendeerd worden. Bij dergelijke presentaties mogen er per fractie twee leden aan de tafel plaatsnemen. De portefeuillehouder(-s), eventueel

⁹ Zie 'Spelregels voor de Raadsontmoeting'.

bijgestaan door ambtenaren, bevinden zich ook aan tafel. Aanwezig publiek kan participeren in deze presentaties.

De Raadsontmoetingen bieden ook het College de ruimte om op terreinen, die in eerste instantie tot collegevoorstellen en vervolgens raadsvoorstellen moeten leiden, de Raad in een primaire fase kennis te laten nemen van datgene, dat onder de inwoners leeft bij deze onderwerpen. Andersom ontstaat zo ook een uitgelezen kans voor inwoners om de raad te informeren hoe er tegen het betreffende onderwerp wordt aangekeken.

Deze bijeenkomsten kunnen – zeker als het onderwerp dat rechtvaardigt – op locatie plaatsvinden. Dat betekent wel dat er geen videoregistratie zal zijn. Indien de bijeenkomst in de raadszaal wordt gehouden kan er wel videoregistratie plaatsvinden. Dit wordt voor aanvang van de vergadering aangeduid. **Er is geen schriftelijke verslaglegging.** Het is immers de bedoeling dat raads- en commissieleden zichzelf een 'beeld' vormen, van datgene dat de inwoners te berde brengen.

Bij agendapunten, die ingebracht zijn door inwoners, zijn de initiatiefnemers zelf verantwoordelijke voor eventuele schriftelijke of digitale informatieverstrekking.

Het is natuurlijk wel van groot belang dat de inwoners, die gebruik willen maken van deze avonden goed geïnformeerd zijn over het hoe en wat van deze avonden. Men moet zich dus bewust zijn dat er geen besluitvorming plaatsvindt en dat er geen toezeggingen gedaan kunnen worden, anders dan van fracties, dat men iets mee neemt in de verdere beraadslagingen of zijn best doet.

Voor de agendering voor de Raadsontmoeting staan per maand ten hoogste de dinsdag- en woensdagavond zo mogelijk in de eerste week van de maand ter beschikking. Bij een splitsing over twee avonden wordt zoveel mogelijk een parallel gezocht worden met de verdeling over de beide raadscommissies. Zo

kunnen de raads- en commissieleden bij hun 'eigen' onderwerp participeren op de oriëntatieavond.

Vanzelfsprekend kent de Raadsontmoeting geen exclusiviteit in die zin, dat inwoners ten allen tijde in de gelegenheid zijn om eigen samenkomsten te organiseren, ook als het onderwerpen betreft, waar sprake is van gemeentelijke besluitvorming. Daarnaast zijn allerlei situaties denkbaar, waarbij inwoners zelf op zoek gaan naar draagvlak of van hen gevraagd wordt dat zelf te organiseren. Als voorbeeld kan daarbij gedacht worden aan een initiatief van een projectontwikkelaar. Aanvangstijd en eindtijd van de Raadsontmoetingen zijn respectievelijk 20.00 uur en uiterlijk 23.00 uur.

De **Raadscommissies** zijn bij uitstek de plaats waar de opinies van de fracties gevormd worden. Hierbij willen wij structureel (fysieke) ruimte creëren voor de fracties om, naast overleg binnen de fractie, zowel onderling met andere fracties als met inwoners nog van gedachten te wisselen. Daarom stellen wij voor om voorafgaand aan de eerste Raadscommissie per cyclus in het gemeentehuis alle fracties ruimte (in het gemeentehuis)

en tijd te bieden voor kort fractieoverleg/spreekuur **voorafgaand** aan de raadscommissies. Dat betekent dat de eerste Raadscommissie iets later begint! Fractieoverleg/spreekuur kan starten om 19.30 uur, waarbij de eerste Raadscommissie dan geopend worden om 20.30 uur. De eindtijd is uiterlijk 23.30 uur. De tweede Raadscommissie wordt geopend om 20.00 uur en eindigt uiterlijk 23.00 uur. Inwoners krijgen op deze wijze meer gelegenheid om zich uit te spreken. Zij kunnen de fracties, die voorafgaand aan de eerste Raadscommissie spreekuur hebben, bezoeken – met enige handigheid van inwoners en fracties meerdere op dezelfde avond – terwijl het burgerspreekrecht, zoals wij dat nu al kennen, in de raadscommissies gehandhaafd blijft. Dit echter met de restrictie dat het alleen gericht mag zijn op onderwerpen die op de agenda staan. Niet-agenda gebonden onderwerpen horen immers thuis op de oriëntatieavonden.

Aan de wijze van vergaderen door de Raadscommissies willen wij ook nog wel het één en ander veranderen. In het raadsvoorstel is sprake van drie termijnen. Nieuw is de eerste termijn, welke beperkt blijft tot maximaal 3 (niet-technische) vragen per fractie, die kort beantwoord worden door het college. De tweede termijn is dan vooral gericht op debat met college en de andere fracties, waarbij het college respons geeft na de termijn. De derde termijn richt zich op debat tussen de fracties, het trekken van (voorlopige) conclusies door fracties en het aankondigen van amendementen en moties voor de raad. Natuurlijk bestaat het gevaar dat de beperking tot twee in plaats van drie Raadscommissies leidt tot (te) volle agenda's. Wij denken dat de combinatie van overheveling van presentaties e.d. naar de oriëntatieavonden, het limiteren van het aantal te stellen vragen en wat meer sturing aan de tweede termijn door de voorzitter mogelijke problemen kunnen ondervangen.

Wij sluiten echter niet uit dat de noodzaak van spreektijden toch ontstaat. Daarom pleiten wij ervoor om in het Reglement van Orde de mogelijkheid van spreektijden op te nemen. De voorzitter kan bij de vaststelling van de agenda het gebruik van spreektijden als ordevoorstel aan de Raadscommissie voorleggen.

De **Raadsvergadering** behoudt in grote lijnen zijn huidige structuur al pleiten wij er wel voor om deze in lijn te brengen met die van de Raadscommissies, dus met een vragentermijn en een korte tweede termijn. Aan het burgerspreekrecht is zeer ruim voldaan door de handhaving hiervan in de raadscommissies en de nieuw op te zetten Raadsontmoetingen. Daarom achten wij het logisch en verantwoord om het burgerspreekrecht in de raadsvergadering te laten vallen.

Voor de raad geldt dat de huidige tijden gehandhaafd kunnen blijven: opening 20.00 uur en sluiting om 23.00 uur. Desondanks stellen wij ook voor de raad voor om de mogelijkheid in het Reglement van Orde op te nemen om – analoog aan het bovenstaande bij de Raadscommissies – spreektijden te hanteren.

Een gevolg is dus dat het aantal vaste avonden in een standaardmaand stijgt van vier (drie commissies en raad) naar maximaal vijf (maximaal 2 Raadsontmoetingen, 2 Raadscommissies en de Raadsvergadering), maar daar staat tegenover dat er door de fracties slechts twee commissies bemenst hoeven te worden.

B. INWONERPLATFORM

Juist vanuit het bewust zijn dat er buiten de raad in de gemeente een grote hoeveelheid expertise en ervaring aanwezig is, is reden om ook een structurele verbinding te zoeken

met deze deskundige inwoners. Ook hier kan Rheden als voorbeeld dienen. Viermaal per jaar wordt online een inwonerplatform (in Rheden burgerforum genoemd) benaderd met een enquête, vanzelfsprekend gericht op een actueel onderwerp. Inwoners kunnen zichzelf aanmelden als lid van dit platform of panel.

Voor het vergaderstelsel zelf is het wel of niet invoeren niet essentieel. Desalniettemin achten wij het een waardevol instrument. Wij pleiten er voor om dit na invoering van het nieuwe vergaderstelsel dit op zo kort mogelijke termijn verder uit te werken.

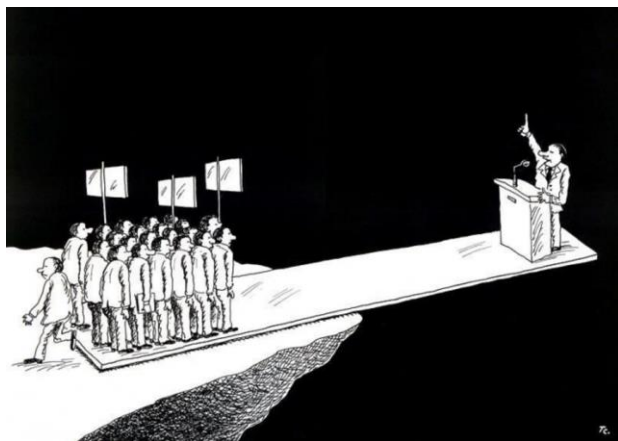
C. INWONERVOORSTEL

Zoals het woord al aangeeft ligt het initiatief hiervan van bij inwoners. Dat kan natuurlijk van alles zijn, maar in dit kader wordt bedoeld de mogelijkheid die inwoners geboden wordt om een onderwerp op de agenda (en daarmee voorstellen te doen) van de raad te plaatsen. Het is dus niet aan de raad om wel of niet op voorhand een oordeel over te hebben, tenzij er sprake is van inzet van publieke middelen, gemeentelijk grondbezit of er een strijdigheid met het algemeen belang. In die gevallen kan het college in samenspraak met de raad randvoorwaarden vastleggen, waaraan bij verdere behandeling getoetst zal worden. Inwonervoorstellen zullen eerst geagendeerd worden op de Raadsontmoeting. Aan een burgerinitiatief zijn voorwaarden te verbinden¹⁰.

Ook voor dit instrument geldt dat het nadere uitwerking verdient. De mogelijkheid om een inwonervoorstellen op de agenda van een Raadsontmoeting te plaatsen is pas de eerste stap. Bij een burgerinitiatief wordt het voortouw immers gelaten aan de initiatiefnemers. Daar het hier gaat om een te verlenen recht zal dit in een verordening vastgelegd moeten worden.

D. BUITEN BESCHOUWING BLIJVEND

In dit verband is geen aandacht gegeven aan het burgerinitiatief of inwonervoorstel in de vorm van petitie. Sommige gemeenten hanteren hiervoor ook een protocol, maar het is de vraag of dit noodzakelijk is. Inwoners zijn zeer wel in staat om zich te laten horen als

er behoefte aan protest is of als men iets wil bepleiten buiten de hierboven beschreven kaders. Het is bovenal van belang dat zowel de leden van het college als van de raad zich hiervoor open opstellen, maar dat is en blijft een eigen verantwoordelijkheid.

Ook is het referendum als raadgevend of richtinggevend instrument hier buiten beschouwing gebleven. Die gemeenten die dit instrument hanteren hebben daar altijd een aparte referendumverordening

voor, die geheel los staat van de reglementen van orde van de raad en de commissies. Los van de discussie of een referendum een gewenst of ongewenst instrument is, of het in andere gemeenten succesvol of mislukt genoemd wordt, heeft het invoeren van een vergadersysteem als beschreven vóór de komende raadsperiode al voldoende inspanning gevegd.

¹⁰ Zie bijlage 8 en 9.

5. OVERIGE ASPECTEN

Als u instemt met bijgaand raadsbesluit wordt bij het aantreden van de nieuwe Raad het nieuwe vergaderstelsel ingevoerd. Onderdeel van de besluitvorming is dat er in eerste instantie een proefperiode wordt ingevoerd tot het zomerreces 2019. Gedurende de proefperiode zal gewerkt worden met door u met dit besluit vast te stellen 'spelregels' voor de Raadsontmoetingen en het tijdelijk buitenwerking stellen van die artikelen uit het Reglement van Orde en de Verordening op de Commissies, welke blokkerend werken voor de nu voorgestane structuur. Gedurende de proefperiode zal gewerkt worden aan de noodzakelijke verfijningen en samen met de opgedane ervaringen zal dit vertaald moeten worden in een set van regelingen voor de drie gremia.

Om de gevolgen van de voorgestelde structuur inzichtelijk te maken besteden wij ook aandacht aan de gevolgen voor de fysieke omgeving, de fracties, de agendacommissie, de adviesraden en -commissies, de griffie en de organisatie. Het is voor ons ondoenlijk om eventuele budgettaire gevolgen inzichtelijk te maken. Daarbij moet worden aangetekend dat wij heel bewust betrekkelijk dicht bij de bestaande structuur zijn gebleven op basis van de aangeduide argumenten. Ook willen wij nadrukkelijk de mogelijkheden die de mogelijke vernieuwing van het gemeentehuis ons biedt (bescheiden) benutten, maar gaan voorsnog uit van de huidige situatie.

Bij de beschrijving die hierna volgt beseffen wij dat wij geregeld de scheidslijn tussen beleid en uitvoering passeren, maar gelet op de eigen verantwoordelijkheid van de raad menen wij dat wij oog moeten hebben voor de mogelijke gevolgen van deze voorstellen.

A. DE OMGEVING

Wezenlijk onderdeel van het voorliggende drietrappssysteem zijn de omstandigheden, waaronder en waarin de inwoners en de gekozenen elkaar ontmoeten. Zeker de Raadsontmoeting vraagt een andere opzet, dan de nu bij ons bekende raads- en commissievergaderingen. Dat begint al met de vraag van locatie. **Avonden waarop beeldvorming centraal staat** lijken bij uitstek geschikt om **naar de inwoners toe** te gaan. Staat een dorp centraal? Zoek dan daar de ontmoetingsplek. Dat zal medewerking vragen van gebouwbeheerders. Maar zeker als er geen sprake is van een strakke vergadervorm, waarom niet? Bij de publieksontmoetingen rond bijvoorbeeld de ruimtelijke structuurvisie zijn hier goede ervaringen mee opgedaan.

Natuurlijk kan dit budgettaire gevolgen hebben en dus ligt het wel voor de hand om hier selectief mee te blijven, maar in dit voorstel wordt ervanuit gegaan dat de Raad dan te gast is van de initiatiefnemer. Daar staat tegenover dat ook aan avondgebruik van de raadszaal (of andere delen van het gebouw) kosten verbonden zijn. In de omstandigheden dat de initiatiefnemer niet zelf over toereikende accommodatie beschikt is het wenselijk dat bij de eventuele afweging van wel of niet in huis er een kostenindicatie door de organisatie gegeven wordt van het avondgebruik.

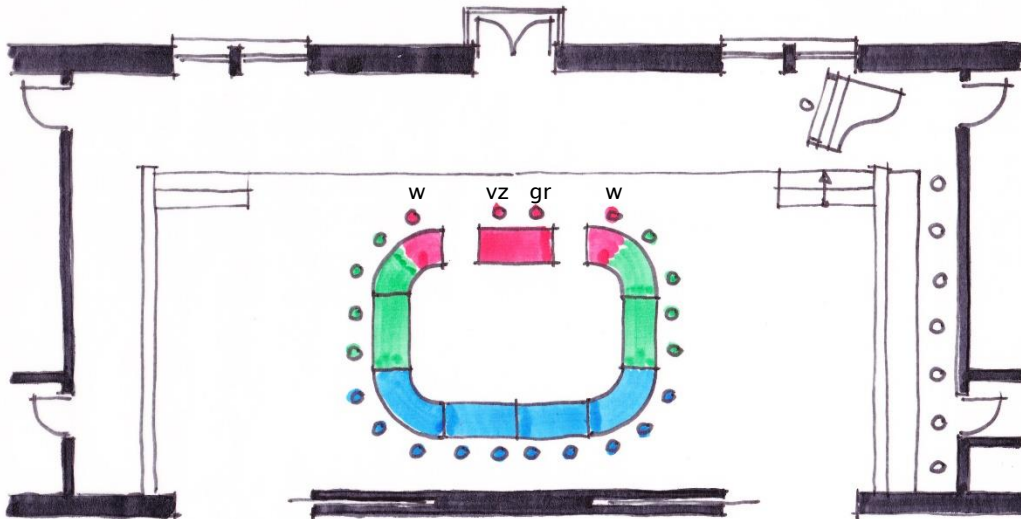
Voor de Raadsvergadering en Raadscommissies blijft de raadszaal de plek bij uitstek, maar is het uitgangspunt **een andere opstelling**. Het, bij de invoering van het dualistische stelsel gecreëerde, model dat collegeleden niet aan tafel zitten, maar na de eerste termijn aanschuiven en het tot een stoelendans maken, geeft ook een wat archaïsch beeld dat voor buitenstaanders niet altijd begrijpelijk is.

Natuurlijk geeft onze monumentale raadszaal beperkingen, maar met wat fantasie kan dat beter. Met de nieuwe opstelling – op basis van het bestaande meubilair – wordt beoogt dat de afstand tussen de aanwezigen aan tafel beperkt wordt, raads- en commissieleden elkaar zoveel mogelijk in het gezicht kunnen zien, het publiek tegen zo weinig mogelijk

ruggen aankijkt en eventuele presentaties op een scherm voor zover mogelijk aanwezigen te zien en te volgen is.

Bij de voorgestelde opstellingen in de raadszaal is uitgegaan van 8 fracties en het gebruik van de bestaande tafels (9 rechte van 1,60 x 0,80 m. – 2 plaatsen per tafel – en 4 daarop aansluitende kwartcirkelvormige – 3 plaatsen per tafel).

Als eerder aangegeven is de opstelling bij de **Raadsontmoetingen** veelal publiek gericht, met een beperkt aantal raads- en commissieleden aan tafel plaats nemen (1 per fractie). Daarbij zou de volgende opstelling mogelijk zijn:

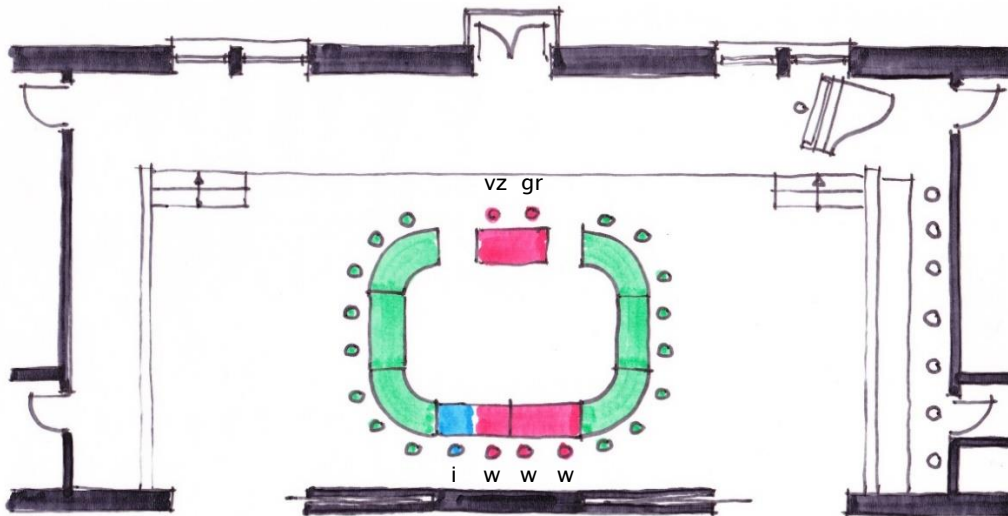

- inwoner (bij onderwerpen zonder inwoners raads- of commissielid)
- raads- of commissielid (1 per fractie)
- voorzitter (vz), griffier (gr),
- wethouder (w) (niet als er inwoners aan tafel zijn) of inleider

Per agendapunt wisselen natuurlijk de belanghebbende inwoners, maar dat kan ook voor de fractievertegenwoordigers gelden.

Als het om een **presentatie** gaat of een agendapunt, waarbij geen inwoners aan tafel zijn, op een **Raadsontmoeting** kunnen er per fractie twee vertegenwoordigers aan de tafel plaatsnemen.

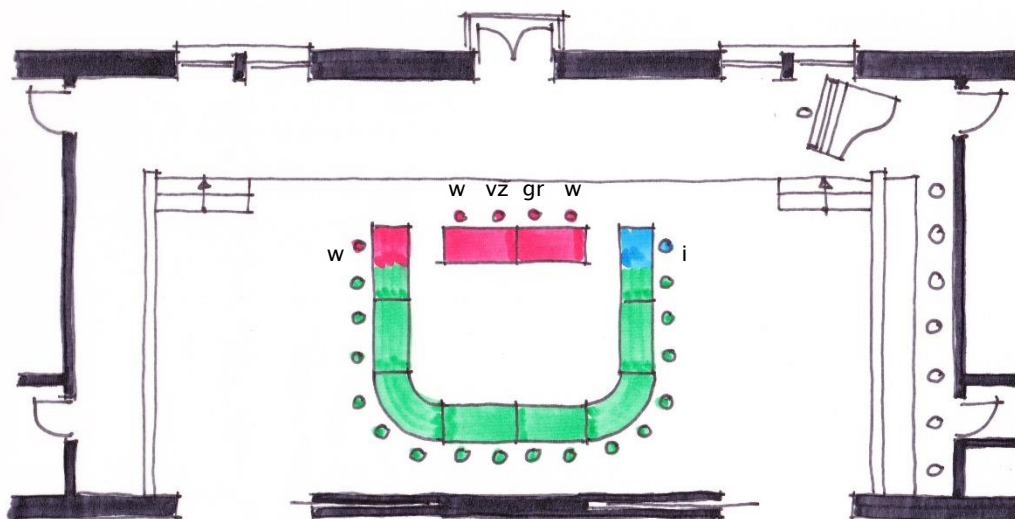
Voor de **Raadscommissies** wordt de volgende opstelling voorgesteld:

- inspreker (burgerspreekrecht)
- raads- of commissielid(2 per fractie)
- voorzitter (vz), griffier (gr), wethouder (w)

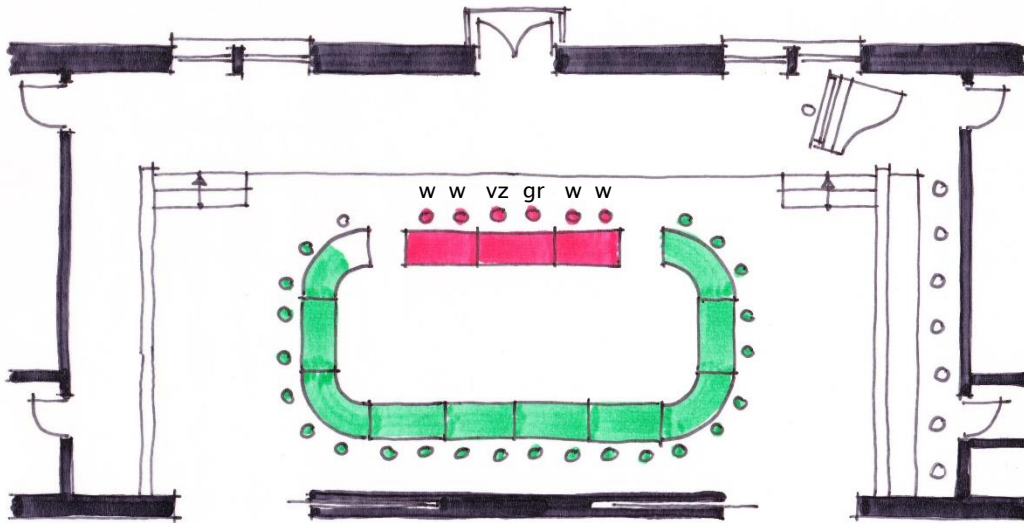
Een voordeel van deze opstelling is dat deze feitelijk gelijk is aan die bij de oriëntatieavonden. Daarmee kan dit minder werk betekenen voor de bodes.

Alternatief voor de 'Lagerhuis-opstelling' van de Raadscommissies, waarbij de fracties (coalitie versus oppositie?) tegenover elkaar zitten, is een meer traditionele **U-vormige** opstelling waarbij men meer gericht is op de tafels van de voorzitter/griffier en de wethouders:

- inspreker (burgerspreekrecht)
- raads- of commissielid(2 per fractie)
- voorzitter (vz), griffier (gr), wethouder (w)

Ook de **Raadsvergadering** krijgt een nieuwe opstelling, waardoor het publiek meer de raadsleden aan kunnen kijken:

- 23 raadsleden
- voorzitter (vz), griffier (gr), 4 wethouders (w)
- reserveplaats voor een gast van de Raad

In deze opstelling zijn de raadsleden zodanig geplaatst, dat deze vanaf de publieke tribune zoveel mogelijk aangekeken kunnen worden. Speciale aandacht vraagt de wijze van projecteren bij presentaties. De huidige situatie (dus boven de hoofden van een belangrijk deel van het publiek) is ook door de afstand niet optimaal. Voorgesteld wordt om 2 synchroon geschakelde beamers en 2 projectieschermen te gaan gebruiken. In overleg met de gebouwbeheerder zal hiervoor een nader voorstel voor worden gedaan. Deze zullen ook benut worden voor actuele presentatie van besluiten, amendementen en moties.

In de begroting 2018 is voorzien in de vernieuwing van de geluidsinstallatie. Onderdeel van dit raadsvoorstel is om deze infrastructuur daaraan toe te voegen.

De vleugel wordt zodanig herplaatst dat de publieke tribune beter ingericht en daarmee benut kan worden.

B. DE FRACTIES

Ook de fracties zelf kunnen stappen zetten ter verbetering. Het beste zou zijn als fracties, die dat wensen, tegelijkertijd hun fractievergaderingen kunnen houden in huis. Iedere fractie staat op eigen wijze open voor inwoners, maar als een inwoner bij meer fracties op bezoek wil, moeten er nu nog meer avonden worden uitgetrokken. Dat kan ook beter.

In dit voorstel is er daarom in voorzien dat de fracties voor de eerste van de twee Raadscommissies een uur krijgen voor fractieoverleg en/of een spreekuur.

Dat vergt natuurlijk voldoende vergaderfaciliteiten. In de eerdere door het College gepresenteerde plannen voor de publiekshal is sprake van vier wat grotere gesprekskamers op de begane grond (voor circa 6 personen), de Burgemeesterskamer (8 personen), het bedrijfsrestaurant, de Trouwzaal en de B&W-kamer (voor de grotere fracties) zijn beschikbaar. Buiten het bestaande fractiehuis is dus op termijn ruimte voor acht fracties.

Zolang deze plannen al of niet in gewijzigde vorm goedgekeurd zijn – als onderdeel voor een op te stellen toekomstvisie voor de gemeentelijke huisvesting – zal een tijdelijk oplossing gevonden moeten worden. De laatste vier ruimten zijn nu al beschikbaar. Het fractiehuis, al hoewel niet optimaal biedt onderdak aan ten hoogste één kleine en twee grotere fracties. Mogelijkerwijs moet er een beroep gedaan worden voor de tussenliggende periode op werkruimten van de organisatie. Niet uitgesloten kan worden dat in deze overgangperiode de gewenste openbaarheid van het gebouw niet optimaal is.

In het (standaard-)tijdsschema is de derde week niet ingevuld. Dat is dus bij uitstek de week waarin de fractieberaden kunnen plaatsvinden als voorbereiding van de Raadsvergadering in verband met op te stellen amendementen en moties.

C. AGENDACOMMISSIE

De voorgestelde structuur heeft ook gevolgen voor de agendacommissie. Dit voorstel voorziet in het handhaven van deze commissie.

De werkzaamheden, waar het hier om gaat (beoordelen of stukken rijp voor behandeling zijn, volgorde van agenderen, in welke Raadscommissie of op welke Raadsontmoeting, een advies aan de Raad of Raadscommissie om wel of geen spreektijden toe te passen, uitnodigen van derden en het vaststellen van de jaaragenda van de raad) zijn niet politiek gestuurd en moeten dat blijven.

Alternatief is het invoeren van een presidium.

Voor zowel het model 'agendacommissie' als het model 'presidium' geldt dat het 'bedrijven van politiek' niet helemaal uit te sluiten valt. Dit voorstel gaat uit van verder gaan met een separate agendacommissie naast het fractievoorzittersoverleg op basis van de volgende overwegingen:

- Bundeling van het fractievoorzitterschap en agendataken leidt tot een verzwaring van de functie van fractievoorzitter;
- Scheiding van de functies leidt tot een directe betrokkenheid van meer mensen bij deze kerntaken;
- Voorzitters van zowel de Raadsontmoetingen als de Raadscommissies lopen een risico van informatieachterstand.

Een tweede alternatief is de taken van de agendavaststelling over te laten aan de Burgemeester, daarin bijgestaan door de Raadsgriffier. Ruggenspraak met beide levert op dat dit gezien wordt als een ongewenste en onterechte verzwaring van hun verantwoordelijkheden. Het is de verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de Raad om de agenda van zijn vergaderingen te bepalen. Het voorbereiden van de agenda door te oordelen over de rijpheid van de stukken, die behandeld worden en de wijze van behandelen maken daar integraal onderdeel van uit. Daarom is dit alternatief niet verder uitgewerkt.

De huidige agendacommissie bestaat uit de drie commissievoorzitters. Daarnaast kunnen hun plaatsvervangers actief deel nemen aan de beraadslagingen. Effectief leidt dit tot ten minste 4 en ten hoogste 7 deelnemers aan het beraad.

Een nieuw vergaderstelsel betekent de nodige wijzigingen in de agendacommissie. Immers, naast de raad, onder voorzitterschap van de burgemeester, zijn er voor (maximaal) twee Raadsontmoetingen en twee Raadscommissies voorzitters vereist. Beide soorten vergaderingen zullen alerte en actieve voorzitters vergen. Uit het midden van de raad worden vier voorzitters gekozen, die gezamenlijk met de burgemeester de

agendacommissie zullen vormen, ondersteund door de griffier. Het voorstel voorziet er in dat de vier gekozen voorzitters elkaar vervangen. Er worden dus, in afwijking van het bestaande stelsel, geen plaatsvervangers aangewezen.

Om verzekerd te zijn van een optimale start van het voorliggende vergaderstelsel is onderdeel van dit voorstel om in de eerste reguliere Raadsvergadering na de gemeenteraadsverkiezingen deze voorzitters te verkiezen. Eerder opgedane raadservaring is een nadrukkelijke aanbeveling voor de kandidaten.

Als eerder aangegeven in dit hoofdstuk vraagt het voorliggende vergaderstelsel een aanpassing van de Verordening op de raadscommissies en het Reglement van Orde, maar wordt nu volstaan met het buitenwerking stellen van een aantal artikelen, alsmede het hanteren van bijgaande 'Spelregels' voor de Raadsontmoetingen. Tot het zomerreces van 2019 zal er sprake zijn van een proefperiode. Het is aan de nieuwe Raad om gedurende de genoemde proefperiode op basis van opgedane ervaringen de aanpassingen, verfijningen en mogelijke verbeteringen in regelingen op te nemen.

Zowel in de proefperiode als daarna is de technische kwaliteit van de agendacommissie en het apolitieke karakter van belang. Als borging voor dat laatste zullen de bijeenkomsten van de agendacommissie bijgewoond kunnen worden door raads- en commissieleden bijgewoond als toehoorder (nu alleen voorbehouden aan fractievoorzitters).

D. ADVIESRADEN EN -COMMISSIES

De diverse adviesraden en adviescommissies zijn deels gericht op het College als te adviseren en deels op de Raad of een combinatie van beide. De, in dit rapport voorgestelde, Raadsontmoetingen lijken bij uitstek geschikt om in ieder geval de commissies die (ook) een taak hebben richting Raad aan tafel uit te nodigen wanneer daar aanleiding voor is. Het gaat hierbij in ieder geval om:

- De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK);
- De Jongerenraad en
- De Rekenkamercommissie (RKC)

Als het gaat om de adviescommissies die specifiek op het college gericht zijn, kan de kwaliteit van besluitvorming van de Raad gediend zijn met een inbreng van:

- Adviesraad Participatiewet;
- De WMO-Adviesraad en
- Woonadviescommissie Renkum (WAC).

Ook hiervoor lijken de Raadsontmoetingen het meest toegesneden.

E. GEVOLGEN VOOR DE HUISVESTING

Een belangrijk aspect van een betere en intensievere betrokkenheid van inwoners bij het gemeentelijke bestuur is natuurlijk de mogelijkheid om ongelimiteerd aanwezig te kunnen zijn bij openbare vergaderingen. Daarmee wordt niet zozeer bedoeld op ongelimiteerd in aantallen bezoekers, want de capaciteit van de raadszaal is en blijft natuurlijk begrensd, maar vooral op het uitgangspunt dat als er in het gemeentehuis openbare vergaderingen plaatsvinden deze gekoppeld zijn aan een vrij toegankelijk gebouw.

Dat conflicteert met beveiligingseisen. In de huidige situatie is effectief bij Raadsvergaderingen het gehele gemeentehuis, uitgezonderd specifiek afgesloten ruimten, betreedbaar. Ook de statiedeur is dan geopend. Bij Raadscommissies is er een wisselend beeld te zien. Soms is de situatie analoog aan die bij raadsvergaderingen, uitgezonderd de statietrap. Maar geregeld is er alleen maar toegang te krijgen middels een beroep op de

aanwezige bode of onder begeleiding van iemand met een 'toegangsdruppel'. Nu is het gebouw dus of in zijn geheel toegankelijk of in zijn geheel beveiligd!

Vooruitlopend op de visie op de toekomstige huisvesting is met een betrekkelijk eenvoudig aanpassing te bereiken dat de openbaarheid niet alleen tijdens de Raadsvergadering, maar ook tijdens Raadscommissies en Raadsontmoetingen gewaarborgd is!

Het vergt het ontsluiten van het hoofdtrappenhuis en daarmee het beveiligen van alle doorgangen naar de vleugels en de werkruimten in de kelder en tweede verdieping en een verplaatsing van de beveiliging in de westvleugel op de eerste verdieping.

De toegankelijkheid van in huis vergaderende fracties cq. hun spreekuren is afhankelijk van de te gebruiken vertrekken. Als eerder aangegeven wordt gedacht aan in ieder geval de Trouwzaal, de B&W-kamer, de kamer van de burgemeester en het personeelsrestaurant, alsmede drie vertrekken in het fractiehuis.

Vanuit dit voorstel is het een logisch gevolg dat bij de te ontwikkelen visie voor de gemeentelijke huisvesting – uitgaande van een gecontinueerd gebruik van het huidige gemeentehuis – het centrale deel van het gebouw zodanig wordt ingericht dat alle raadsfracties tegelijkertijd adequate ruimten ter beschikking zullen hebben, zodat de kantoorvleugels en de bovenste verdieping uit veiligheidsoverwegingen gesloten kunnen zijn.

F. GEVOLGEN VOOR DE GRIFFIE

Op het eerste gezicht betekent de stap naar deze vergaderstructuur een extra belasting voor de griffie. Immers, het maximale aantal vergaderingen stijgt van 4 naar 5 in de maand. Toch is dat niet zo eenvoudig te stellen. Nu al wordt het maximale aantal vergaderingen niet bereikt. Als we over de lopende raadsperiode kijken zien we voor:

- 2014 na de verkiezingen van 18 maart – 10 raadsvergaderingen¹¹, 19 commissievergaderingen, totaal 29 (effectief over 8 maanden 3,6 per maand)
- 2015 – 11 raadsvergaderingen, 20 commissievergaderingen, totaal 31 (effectief over 10 maanden 3,1 per maand)
- 2016 – 10 raadsvergaderingen¹², 17 commissievergaderingen, totaal 27 (effectief over 10 maanden 2,7 per maand)
- 2017 tot het zomerreces – 9 raadsvergaderingen¹³, 14 commissievergaderingen, totaal 23 (effectief over 6 maanden 3,8 per maand).

Over de hele lopende raadsperiode zijn er dus tot de zomer 110 vergaderingen geweest over 34 maanden, ofwel 3,24 per maand. Hierbij moet worden aangetekend dat vooral 2016 door het vroegtijdig afscheid nemen van de toenmalige burgemeester vooral in de eerste helft van dat jaar aanzienlijk minder vergaderingen hebben plaatsgevonden. Daar staat tegenover dat het ontstaan van deze vacature en de invulling daarvan een aantal extra raadsvergaderingen heeft opgeleverd.

Als aangegeven komt het maximale aantal vergaderingen in dit voorstel op vijf per maand. Wij achten het onwaarschijnlijk dat het gemiddeld aantal Raadsontmoetingen boven de één uitkomt. Ook zal, net zoals in het huidige stelsel, er een enkele keer volstaan kunnen worden met een Commissoriale Raad (samengevoegde Raadscommissies). Op grond hiervan achten wij het reëel dat het gemiddelde per maand rond de vier vergaderingen zal

¹¹ Waarvan 1 verdaagd.

¹² Waarvan 1 verdaagd.

¹³ Waarvan 2 extra in verband met de burgemeestersbenoeming.

liggen. Dat is dus meer dan in de bestaande situatie. Tot blijft het ongewis. De Raadsontmoetingen vergen immers geen verslaglegging.

G. GEVOLGEN VOOR DE ORGANISATIE

De invoering van Raadsontmoetingen betekent voor een aantal te behandelen onderwerpen een verandering van het besluitvormingstraject. Daarnaast kunnen er door inwoners punten geagendeerd worden. Beide hebben gevolgen voor de organisatie.

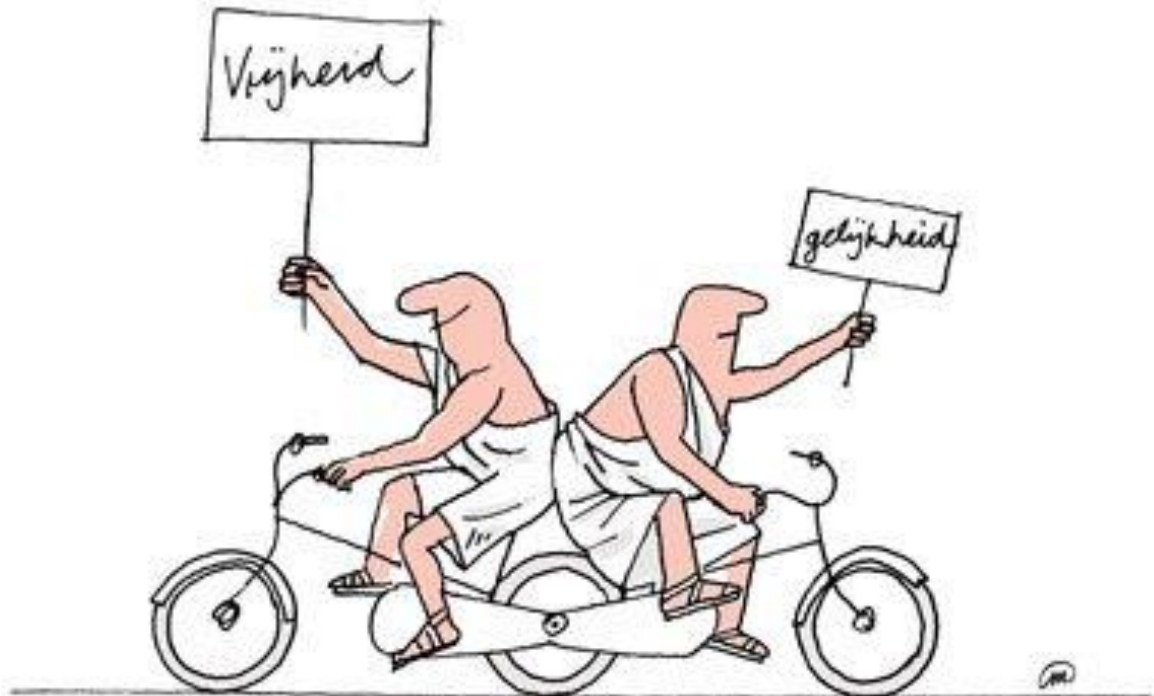
Zaken, die door inwoners aangekaart worden en niet eerder op de agenda stonden, kunnen een toets, beoordeling of aanvullende informatie vergen om voor raads- en commissieleden beoordeling mogelijk te maken.

Zaken, waarbij volgens de agendacommissie, het direct betrekken van de inwoner van belang is om of de onder burgers aanwezig kennis en ervaring te benutten of om betrokkenheid en draagvlak te vergroten kan het besluitvormingstraject verlengd worden – en daarmee vaak meer ambtelijke uren zal vergen – maar ook bekort worden, omdat er minder weerstand zal zijn.

Het is dus in deze fase feitelijk onmogelijk om aan te geven of er daadwerkelijk meer van de organisatie gevergd zal worden, maar het valt niet uit te sluiten. In de vergelijkingen met andere gemeenten zijn wij hierover geen transponeerbare informatie tegengekomen.

6. HET VERVOLG

De voorliggende besluitvorming is gericht op start van het nieuwe vergaderstelsel bij de eerste reguliere vergadering van de nieuwe Raad na de verkiezingen van 21 maart 2018. Als de raad instemt met dit nieuwe vergaderstelsel achten wij het raadzaam om al in de eerste vergadering van de nieuwe raad op 29 maart de vier commissievoorzitters te kiezen.

Het voorstel voorziet in een proefperiode tot het zomerreces 2019. Deze zal benut moeten worden om verfijningen, verbeteringen en eventuele aanpassingen in het vergaderstelsel te doen. Daarin past een op te stellen definitief raadsvoorstel voor de diverse regelingen. Daarom wordt aanbevolen aan de nieuwe Raad om uit haar midden een werkgroep, of indien de RTA(Raadsthema-agenda) wordt gecontinueerd een RTA-werkgroep, hiermee te belasten.

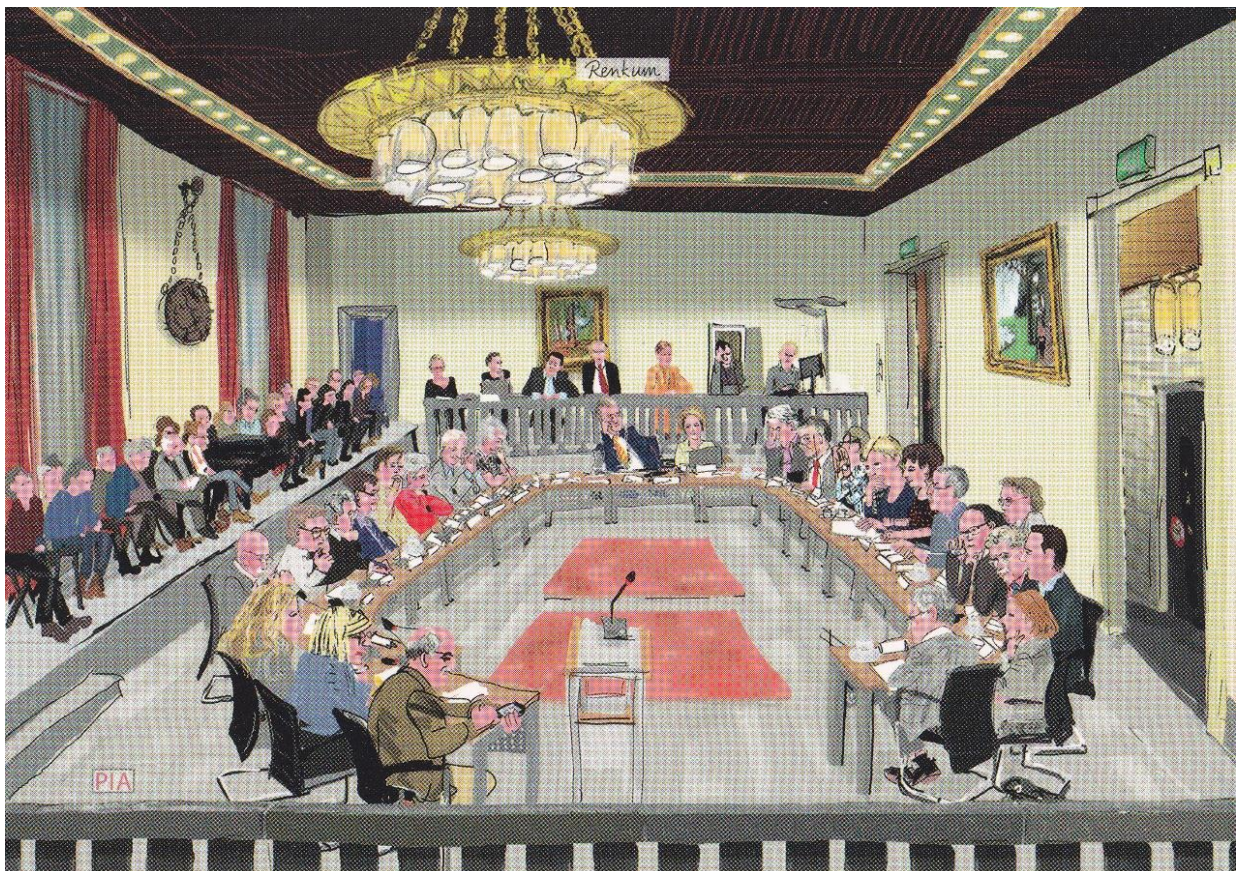
Geadviseerd wordt aan de nieuwe Raad om deze proefperiode te laten samenvallen met een evaluatietraject, waarvan de uitkomsten meegenomen worden in het genoemde raadsvoorstel dat zo mogelijk nog voor het zomerreces van 2019 ter vaststelling aan de Raad kan worden voorgelegd.

De agendacommissie, zowel in zijn rol als in zijn functioneren, moet nadrukkelijk onderdeel zijn van deze evaluatie.

BIJLAGEN

behorend tot

VAN RAADSONTMOETING VIA RAADSCOMMISSIE NAAR RAADSVERGADERING HET NIEUWE RENKUMSE VERGADERSTELSEL

Plan van Aanpak

project	RTA Vergaderstelsel		
datum	15 september 2015		
opdrachtgever	bestuurlijk:	Gemeenteraad Renkum	ambtelijk:
projectleider			
samenstelling werkgroep	Daniëlle Bondt, Hermien Miltenburg, Raymond den Burger		
opsteller	Raymond den Burger		
startdatum	20 april 2015		
einddatum	voor GR-verkiezingen 2018		
versie	150915-RTA-vs-pva.004		
status	intern concept		
doel Plan van Aanpak	Klankborden met begeleidingscommissie (BC) over, en vervolgens raad in kennis stellen van de inhoudelijke aanpak van het RTA onderwerp 'Vergaderstelsel'.		
achtergrond	<ol style="list-style-type: none">1. Sinds de invoering van het duale stelsel is het vergaderstelsel al vaker onderwerp van gesprek geweest. Daarbij was ook vaak het zoeken naar een betere wijze van het betrekken van burgers bij het besluitvormingstraject. Zeker sinds het vaststellen van de 'Nota Burgerparticipatie' in juni 2013 wordt deze behoefte nog sterker gevoeld. Dit sluit ook aan bij de feitelijke situatie dat burgers steeds meer in de gelegenheid worden gesteld hun deskundigheid en betrokkenheid in te zetten in hun fysieke en sociale omgeving. De (lokale) overheid is zich steeds meer bewust van de onmogelijkheid van de totale expertise aan haar kant. Naast de groter wordende interactie met burgers en de noodzaak om expertise van buiten de raad te benutten worden er sinds jaar en dag ook al problemen aangegeven die meer voortkomen uit de cultuur en persoonlijke kwaliteiten. Daarbij vallen termen als 'saai', 'breedsprakigheid', 'veel herhalingen' (zowel in de cyclus van commissie- en raadsvergaderingen als ook in relatie tot voorgaande sprekers), 'van het papier' en 'een te hoog detailniveau'. Zal een eventuele modernisering van het vergaderstelsel ook tot een meer aansprekende vorm van besluitvorming leiden ?2. De raad heeft, met het vaststellen van deze Besturingsfilosofie op 24 september 2014, vastgelegd welke route de gemeente Renkum de komende jaren zal volgen om de ontwikkelingen omtrent decentralisaties, bezuinigingen, intergemeentelijke samenwerking en de netwerkmaatschappij het hoofd te kunnen bieden. De besturingsfilosofie, waarbij de gemeente verandert in een organisatie die gaat "zorgen dat", in plaats van "zorgen voor", heeft consequenties voor de wijze		

waarop de gemeente inwoners benadert en betreft bij beleidsvoorbereiding. En daarmee ook voor het vergaderstelsel en besluitvormingstraject van de raad.

3. De besturingsfilosofie heeft ook betrekking op het versterken van de bestuurs-kracht. De Adviescommissie Sterk Bestuur in Gelderland (Commissie De Graaf) duidt eveneens op de noodzaak hiervan (mei 2015 'Verbinden, vernieuwen, versterken'). De Graaf c.s. gaat in zijn rapport in op de, ook in onze raad veelvuldig aangeduide, problematiek rond de democratische legitimering van besluitvorming in regionale samenwerkingsstructuren. Zij bepleit de vorming van een politieke ruimte voor de regio. Dit kan bereikt worden door meer frequente regionale bijeenkomsten, brainstormsessies en werkconferenties voor raadsleden. Daarnaast wordt gepleit voor een vergaand synchroniseren van raadsagenda's en die van het regiobestuur.

- probleemstelling**
1. Hoe passen we de groter wordende rol van betrokken burgers bij het gemeentelijke besluitvormingsproces in? Hoe kan recht gedaan worden aan burgerparticipatie bij de besluitvorming zonder de wettelijke taken van de gemeenteraad geweld aan te doen?
 2. Kan een aanpassing van het vergaderstelsel bijdragen aan een versterking van de democratische legitimering van besluitvorming in samenwerkingsverbanden (GR's, verbonden partijen, enzovoort)? En zo ja, welke aanpassingen zijn dan mogelijk?

doel Optimalisering van het maatschappelijk draagvlak voor de besluitvorming door vergroting van de betrokkenheid van inwoners, ondernemingen en instellingen enerzijds en door vergroting van de invloed van de besluitvorming op bovengemeentelijk niveau anderzijds middels:

1. Een zodanige aanpassing van het vergaderstelsel dat
 - burgers, geen raads- of commissielid zijnde, kunnen participeren in de fase van meningsvorming (voorafgaande aan de besluitvorming) en
 - de Raad gedurende haar meningsvorming binnen het vergaderstelsel beter in overleg kan treden met betrokken en/of deskundige burgers, ondernemingen en organisaties.
2. Middels overleg met gemeenteraden van gemeenten, waarmee een veelheid van samenwerkingsverbanden bestaan, te komen tot een zodanige afstemming van de verschillende vergaderstelsels dat er mogelijkheden om te komen tot een 'regionale politieke ruimte' als bedoeld de Adviescommissie Sterk Bestuur in Gelderland (mei 2015 'Verbinden, vernieuwen, versterken') ontstaan.

resultaat Voor het einde van deze raadsperiode (maart 2018) het vergaderstelsel zodanig aanpassen dat de bij 'doel' omschreven ambities binnen het vergaderstelsel gerealiseerd kunnen worden, alsmede besluitvorming en implementatie van het eventueel aan te passen 'Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de Raad' en/of de 'Verordening op de Raadscommissies 2010'.

afbakening Toets blijft dat de Raad als onderdeel van de 'representatieve democratie' ook de zich niet uitsprekende burger, onderneming of instelling vertegenwoordigd. Ten allen tijde blijft de besluitvorming dus bij de Raad en moet het vergaderstelsel erop gericht zijn dat tijdig tot adequate besluitvorming kan worden gekomen.

gebruikers/doelgroep Raad, college, ambtelijke organisatie en bovenal participerende en niet-participerende burgers, ondernemingen en instellingen.

randvoorwaarden Alle gebruikers en doelgroepen moeten de meerwaarde van een aangepast vergaderstelsel zien en daarbij begrijpen/accepteren dat de mogelijkheid om je meer

uit te spreken niet per definitie betekent dat dit zal leiden tot de gewenste besluitvorming.

De vorming van een 'regionale politieke ruimte' heeft alleen kans als de betrokken gemeenten daar met z'n allen het belang van zien.

relatie met/betrekken bij 'Samenwerking in dualiteit' (Visser & Geelkerken) en besturingsfilosofie

planning en werkvormen

2015-3^e kw.
Vaststelling probleemstelling en doelen, alsmede vaststelling Plan van Aanpak. Toetsing met begeleidingscommissie.

2015-4^e kw. + 2016-1^e kw.
Werkbezoeken aan gemeenten¹⁴ met andere vergaderstelsels en analyses daarvan. Eerste selectie: Bronkhorst, Overbetuwe en Zeist. Informatie-inwinning bij de gemeenten Arnhem, Rheden, Rozendaal, Lingewaard, Overbetuwe, Wageningen en Ede (griffies, agendacommissies, presidia) om de meningen aangaande de 'regionale politieke ruimte' van hen te vernemen.

2016-2^e kw.
Inventarisatie en analyses vergadervormen/besluitvormingstrajecten waarin burgers, ondernemingen en instellingen deelnemen. Horen van burgers, ondernemingen en instellingen die de laatste jaren gebruik gemaakt hebben van het bestaande burgerspreekrecht.

2016-3^e en 4^e kw.
Opstellen ontwerpvoorstel vergaderstelsel. Toetsing ontwerpvoorstel met begeleidingscommissie.

2017-1^e kw.
Toetsing (aangepast) ontwerpvoorstel met college/ambtelijke organisatie/geselecteerde 'ervaringsdeskundigen' die eerder van burgerspreekrecht gebruik hebben gemaakt.

2017-2^e kw.
Opstellen eindvoorstel vergaderstelsel. Aanpassen reglementen en voorbereiden raadsinitiatief.

2017-3^e kw.
Besluitvorming Raad en implementatie.

geld Reiskosten voor werkbezoeken aan Bronkhorst, Zeist, gemeenten relevant voor de 'regionale politieke ruimte' en

informatie

kwaliteit De eventueel noodzakelijke reglementering moet eenduidig en niet multi-interpretabel te zijn. De wijzigingen moeten ten goede komen aan een efficiënt besluitvormings-proces en mogen niet leiden tot een toegenomen vergaderlast.

¹⁴ Hierbij zal in eerste instanties geselecteerd worden op gemeenten die qua omvang ongeveer vergelijkbaar zijn en waarbij een relatie is met een sterke centrumgemeente, waar een deel van de taakstellingen en/of voorzieningen zijn ondergebracht. Daarnaast zal gekeken worden naar gemeenten in onze directe omgeving, waarmee samenwerkingen bestaan.

communicatie /
participatie

ICT

akkoord BC

plaats

datum

akkoord
projectleider

plaats

datum

4. DE STAND VAN ZAKEN

De noodzaak om het vergaderstelsel te moderniseren wordt, als eerder aangegeven, al gevoeld vanaf de invoering van het dualisme in 2002. Nadien zijn we vertrouwd geraakt met begrippen als burger- en/of overheidsparticipatie en heeft Renkum zijn besturingsfilosofie opgesteld. Ook het laatste coalitieakkoord snijdt nadrukkelijk de veranderende relatie tussen inwoners en gemeente aan. Met al deze ontwikkelingen wordt het dan ook de hoogste tijd om het Renkumse vergaderstelsel te moderniseren. Maar hoe het stelsel ook gewijzigd wordt: wij richten ons op de **techniek** hoe inwoners en gekozenen met elkaar omgaan en niet op de verdeling van verantwoordelijkheden.

In deze paragraaf gaan we in op de wijze waarop de participatie van inwoners momenteel gestalte krijgt in de gemeente Renkum, en in het bijzonder bij de raad. Alvorens we deze stand van zaken beschrijven, staan we eerst stil bij de vraag wat we precies verstaan onder de term burgerparticipatie en aanverwante begrippen.

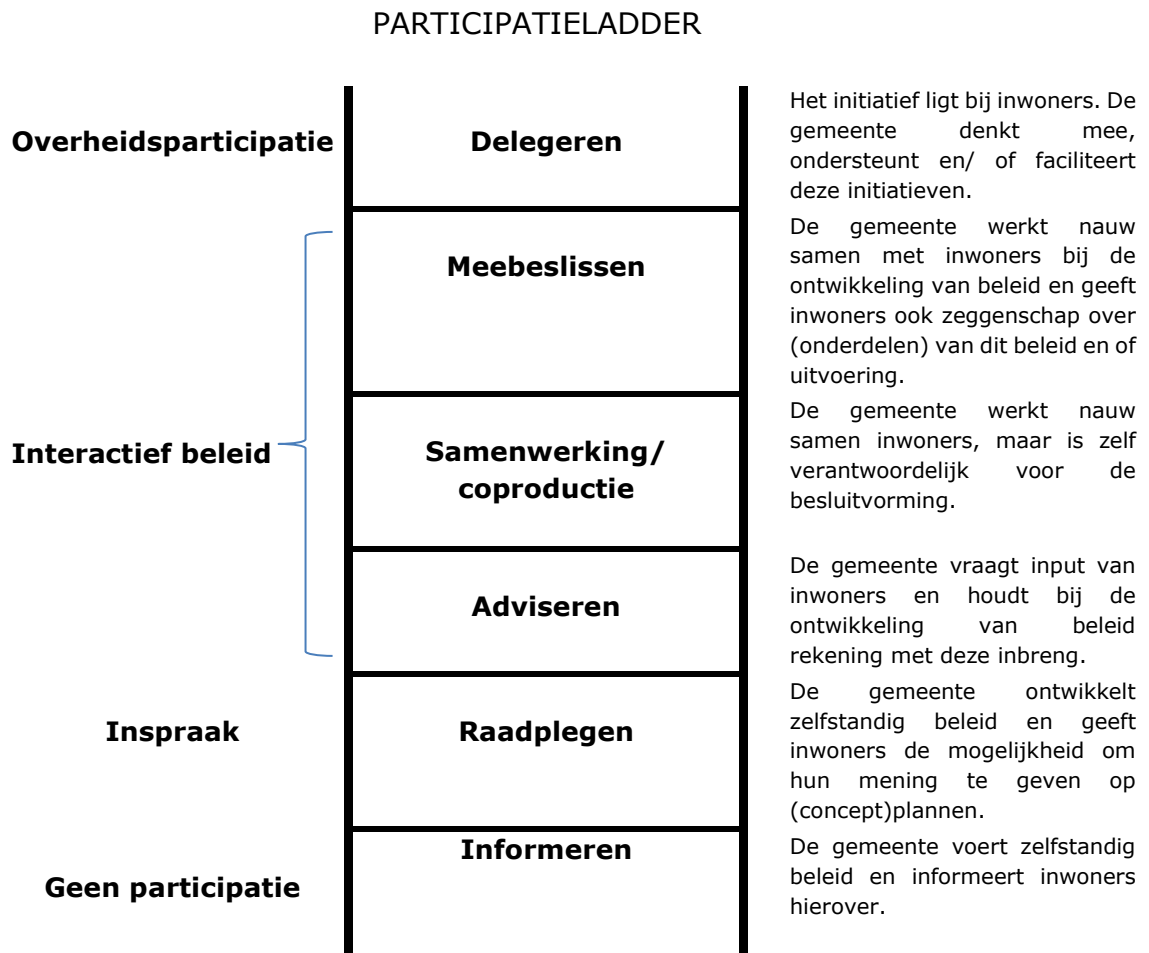
A. BURGERPARTICIPATIE: WAAR HEBBEN WE HET OVER?

Als we het hebben over de betrokkenheid van inwoners bij de politieke besluitvorming, vallen al snel termen als burgerparticipatie, interactief beleid, inspraak en overheidsparticipatie. Deze verschillende termen zijn nogal eens bron voor verwarring. Om eventuele spraakverwarring te voorkomen, benoemen wij daarom eerst wat we onder deze termen verstaan.

Begrip	Omschrijving
Burgerparticipatie	<i>Het deelnemen door burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven aan beleidsprocessen en activiteiten gericht op de publieke zaak (voorbereiding, bepaling, uitvoering en/of evaluatie)</i>
Inspraak	<i>Een door de overheid georganiseerde gelegenheid voor burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven om hun mening te uiten over overheidsbeleid</i>
Interactief beleid	<i>Het door de overheid zo vroeg mogelijk betrekken van burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij het beleid om in een open wisselwerking met hen tot de voorbereiding, bepaling, uitvoering en/of uitvoering van beleid te komen</i>
Burgerinitiatieven	<i>Het recht om als burgers een onderwerp op de agenda van de volksvertegenwoordiging te plaatsen.</i>
Overheidsparticipatie	<i>Het door de overheid faciliteren en ondersteunen van initiatieven en activiteiten vanuit de samenleving die zijn gericht op het realiseren van zaken met een collectief belang</i>

Met deze omschrijving zien wij burgerparticipatie als overkoepelende term, die verschillende vormen kent: inspraak, interactief beleid en overheidsparticipatie. Deze verschillende vormen van burgerparticipatie worden dikwijls weergegeven in verschillende participatieladders. Het principe van deze participatieladders is dat er verschillende gradaties bestaan van participatie, en dat de invloed van participant toeneemt, naarmate men een hogere trede op de participatieladder betreedt.

De onderstaande figuur geeft een voorbeeld van een participatieladder.

B. BURGERPARTICIPATIE IN RENKUM

Spreekrecht in de commissie- en raadsvergaderingen

Het spreekrecht bij raads- en commissievergaderingen geeft inwoners en organisaties de mogelijkheid om te pleiten voor hun zaak. Bij commissievergaderingen kunnen inwoners het woord voeren over onderwerpen die al dan niet op de agenda staan. Tijdens raadsvergaderingen bestaat alleen de mogelijkheid om in te spreken over onderwerpen die op de agenda staan. Het gaat hier dus om een vorm van inspraak, een lage trede op de participatieladder. Inwoners van Renkum maken maar in beperkte mate gebruik van het inspreekrecht. In 2016 werd 17 keer ingesproken bij een commissievergadering en eenmaal bij een raadsvergadering. Het jaar daarvoor maakten slechts 4 inwoners gebruik van het inspreekrecht.

De laatste jaren worden zowel inwoners als externe deskundigen steeds vaker uitgenodigd aan tafel van de raadscommissies. Veelal betreft dit een presentatie, gevolgd door nadere

vragen van de commissieleden en een beperkte, meestal niet politiek gekleurde discussie. Dit heeft veel te maken met het doorgaans informatieve karakter. Op de participatieladder kan dit ook worden aangeduid als 'raadplegen'.

Interactief beleid

In 2012 is een beleidsnota Burgerparticipatie opgesteld voor de gemeente Renkum ('Het venijn zit 'm in de staart'). Deze nota, die overigens niet de status heeft van een door de raad vastgesteld beleidskader, stelt dat het initiatief voor en de regie op interactieve beleidsprocessen doorgaans bij het college en de organisatie ligt. Zo stelt de nota expliciet dat interactieve projecten altijd vallen onder de lijn met de gemeentesecretaris als eindverantwoordelijke. Door de jaren heen is er een veelheid aan onderwerpen geweest, waarbij de inwoners hebben geparticipeerd bij de totstandkoming van **collegevoorstellen**. Daarvan zijn vele, na vaststelling door het college, als raadsvoorstel aan de raad voorgelegd. Te noemen zijn onder andere: diverse structuurvisies, het GVVP (verkeer), het MUP (verkeer), het afvalbeleidsplan, het groenstructuurplan, de bomenverordening, het LOP (landschapsontwikkelingsplan), zijn opvolger het LBP (landschapsbasisplan) en ook diverse aspecten van de decentralisaties in het sociaal domein. Voorafgaand aan de besluitvorming is de raad slechts beperkt betrokken geweest bij deze vorm van interactie en dan nog veelal als waarnemer. Deze ontmoetingen tussen inwoners en bestuur zijn dus zelden ontmoetingen tussen inwoners en raad geweest. Slechts bij een drietal projecten heeft de raad ook in de interactieve fase een rol gespeeld, te weten:

- Gebiedsontwikkelingsplan Centrum Renkum;
- Centrumgroep Doorwerth;
- 4 Landgoederen op de Helling.

Conclusie

De participatie van burgers bij de politieke besluitvorming, krijgt vooral gestalte door middel van inspraak bij raads- en commissievergaderingen. De vraag is of deze vorm van participatie effectief is. Immers, op het moment dat plannen in de raad of raadscommissie worden behandeld, bevinden zij zich dikwijls in een vergevorderd stadium en is de ruimte om de mening/ belangen van inwoners nog mee te nemen beperkt. In het geval dat inwoners inspreken over een onderwerp dat niet op de agenda staat, is het vaak onduidelijk in hoeverre de ingebrachte standpunten een follow-up krijgen. Er bestaan geen spelregels of afspraken over de wijze waarop met deze inbreng wordt omgegaan.

Een tweede conclusie is dat de raad een zeer beperkte rol heeft bij vormen van participatie die hoger op de participatieladder staan (interactief beleid). Zo zijn interactief beleid en de politieke besluitvorming in de raad als het ware 'twee gescheiden werelden'. De regie op interactieve processen ligt meestal bij de organisatie en het college, waarbij de raad pas aan zet is aan het einde van beleidsontwikkeling. Op deze wijze wordt de raad slechts in beperkte mate meegenomen in de totstandkoming van plannen en beleid. Raadsleden kunnen zo niet altijd een beeld vormen van de inbreng van inwoners in het interactieve proces.

C. DE BESTURINGSFILOSOFIE

In 2013 heeft de Raad de Besturingsfilosofie vastgesteld: "Loslaten in verbondenheid". Aan de basis hiervan stond de, eerder door de Raad vastgestelde, notitie "Als je loslaat heb je twee handen om te besturen". De besturingsfilosofie is sterk gericht op de kansen, mogelijkheden, gevolgen en procedures rond intergemeentelijke samenwerkingen, terwijl

“Als je loslaat heb je twee handen om te besturen” zich vooral richt op de transformatie naar een regiegemeente.

In aanvulling hierop is in 2014 een vervolg vastgesteld onder de titel “Loslaten in verbondenheid - Route B: Bestuurskracht vergroten”. Verdere vervolgstappen zijn vooralsnog niet gezet.

Modernisering van het vergaderstelsel sluit aan bij de keuzen die gedaan zijn met het vaststellen van deze kadernotities. Immers, het verder vormgeven aan intergemeentelijke samenwerkingen door een invulling te zoeken van de zogeheten regionale politieke ruimte¹⁵ door afstemming tussen raden/fracties van samenwerkende gemeenten mogelijk te maken, lijkt vanzelfsprekend. Helaas is de respons van de door ons benaderde gemeenteraden gering geweest.

Een welhaast vanzelfsprekend aspect van het zijn/worden (?) van regiegemeente is het meer in handen geven van inwoners. En daarmee wordt het ook vanzelfsprekend dat er meer interactie mogelijk moet zijn tussen gekozenen en inwoners. Niet alleen op straat maar juist in het besluitvormingstraject. Daar moet ons vergaderstelsel meer op toegesneden worden.

D. COALITIEAKKOORD 2014-2018

Ook in het coalitieakkoord is bevestigd dat de gemeente verandert in zijn relatie tot de burgers. Niet meer beheersen en bepalen, maar veeleer beïnvloeden en behartigen zijn de steekwoorden. Onderkend wordt dat het steeds meer de verantwoordelijkheid is van burgers om zelf taken in te vullen. Het spreekt voor zich dat die burger dan ook de ruimte moet krijgen om zich uit te spreken en daarmee gelegenheid moet krijgen om besluitvorming te beïnvloeden.

¹⁵ Zie het rapport van de commissie De Graaf “Sterk bestuur in Gelderland: Verbinden, vernieuwen, versterken!” mei 2015

5. HOE DOEN ANDEREN HET ?

Diverse gemeenten zijn ons voorgegaan met veranderingen in het vergaderstelsel. Ontegenzeggelijk is daar het nodige op te steken. Maar ook van het gegeven dat verschillende gemeenten inmiddels alweer een aantal van deze 'modernisering' hebben losgelaten. Opvallend is dat, ondanks de soms zeer verschillend ogende structuren en het gebruikte jargon, toch op hoofdlijnen een tweedeling mogelijk is, door ons aangeduid met de meest gebruikte termen: de politieke markt en het commissiemodel.

A. POLITIEKE MARKTEN

Steden als Almere, Apeldoorn, Arnhem, Hengelo en Deventer hebben gekozen voor politieke markten. Burgers, ondernemingen en organisaties kunnen soms letterlijk van zaaltje naar zaaltje om daar de onderwerpen van hun gading te vinden. Aan deze 'kramen' wordt vooral geluisterd naar inwoners en er vindt slechts in beperkte mate een uitwisseling van gedachten en meningen plaats tussen de politiek ende inwoner. Zo wordt door de gekozenen vooral informatie 'opgehaald' die bijdraagt aan de oordeelvorming. Overigens blijkt dit zeer verschillend ingevuld te worden.

Apeldoorn hanteert een nagenoeg wekelijks schema, waarbij er om en om op donderdag of een politieke markt is of een raadsvergadering (aanvang 20.00 uur), voorafgegaan door 'In gesprek met de raad'. De politieke markt kun je typeren als synchroon vergaderende raadscommissies, waarbij de besluitvorming wordt voorbereid. Actieve participatie van de burger lijkt daarbij niet mogelijk, maar inwoners kunnen wel een onderwerp voor agendering voorleggen aan het presidium. 'In gesprek met de raad' is de ontmoetingsvorm die gekozen is: Apeldoorners, organisaties en gemeentelijke diensten kunnen een onderwerp bespreken met raadsleden of een presentatie geven. Daar staat drie kwartier voor. Ook hier moeten onderwerpen van te voren door het presidium zijn geaccepteerd. Per jaar kent Apeldoorn circa 20 raadsvergaderingen en ook ongeveer 20 politieke markten. Allen op donderdag.

In **Almere** komt de Raad wekelijks bijeen op donderdag. Van 19.00 uur tot 20.45 is er de politieke markt, waarbij ook hier synchroon door de diverse commissies vergaderd wordt. Na 21.00 is er de plenaire raadsvergadering, waar korte besluitvorming plaatsvindt. Dit kan kort, omdat onderwerpen een aantal keren in de commissies besproken worden tot men het raadsvoorstel rijp voor besluitvorming acht. Op deze politieke markt kan door burgers geparticipeerd worden in de commissies in de fase van oriënteren.

Synchroon vergaderen in diverse commissies heeft als bezwaar dat fracties zich moeten opsplitsen over de tegelijkertijd lopende vergaderingen. Zeker voor kleine fracties is dit effectief niet te doen. Grotere gemeenten hebben over het algemeen ook grotere fracties, maar voor de kleinere daar betekent het keuzes maken. Dit zal leiden tot specifiekere profilering ('krenten pikken'). Daarnaast is het tijdsbeslag substantieel. Grofweg is er sprake van een verdubbeling van het aantal formeel vastgelegde vergaderingen. Niet alleen voor raads- en commissieleden maar ook voor de raadsgriffie en het college. Misschien staat daar een reductie van informele overlegvormen, zoals wij die nu kennen tegenover.

Ook de praktische invulling kan problemen geven. Denk aan apparatuur voor het uitzenden van bijeenkomsten, de ruimten die je nodig hebt, e.d.

Hengelo heeft gekozen voor een opzet die lijkt op die van Apeldoorn, met dien verstande dat hier gekozen is om de politieke markt de dag voorafgaand aan de raad te houden. Daar heeft men dus een tweewekelijks schema. Hengelo geeft aan dat het aantal vergaderingen dus is verdubbeld, maar de besluitvorming korter en sneller gaat. Dat laatste is natuurlijk logisch, omdat het ritme meer in lijn komt met dat van het wekelijks vergaderende college.

De fase van beeld- en oordeelvorming is samengevoegd in de politieke markt. Men kent twee gesprekstafels. Aan de ene tafel vindt de beeldvorming plaats. Raadsleden laten zich informeren door burgers, verenigingen, etc., terwijl aan de andere tafel de oordeelsvorming plaatsvindt door middel van onderling debat. Inwoners en betrokkenen kunnen hier inspreken. Op de politieke markten zijn er maximaal negen informatieve gesprekken of discussies van maximale een uur (3x 3 parallele sessies). Het plenaire raadsoverleg is sterk verkort en beperkt zich tot amendementen, moties en stemmingen al of niet voorzien van (soms uitgebreide) stemverklaringen.

Wageningen kent sinds 2016 de politieke avonden. Deze vallen uiteen in drie blokken, te weten een eerste blok bestaande uit één of twee rondes met parallele sessies vanaf 19.30 uur opiniësgesprekken (oordeelsvormend), presentaties (beeldvormend) en rondetafelgesprekken met burgers (beeldvormend). Na een pauze met statafelgesprekken (kwartier tot een half uur) opent men de raadsvergadering om deze zo mogelijk te sluiten om 23.00 uur. In bijlage 4 zijn twee voorbeelden van een agenda weergegeven. In principe is er sprake van een tweewekencyclus. Over 2016 bedroeg het totaal aantal vergaderavonden 21, waarvan de eerste nog onder het oude stelsel viel. Het zomerreces liep van 6 juli tot 11 september.

Inmiddels is er een evaluatie geweest. Naast de raads- en commissieleden (23 respondenten) zijn ook het college, inwoners en de pers naar hun bevindingen gevraagd. Opvallend daarbij is dat de rondetafelgesprekken zeer positief beoordeeld worden (inwoners hebben zich alleen hierover uitgesproken). De scheiding tussen opiniësgesprekken en raadsvergadering worden daarentegen zeer negatief beoordeeld. De invoering van de rondvraag – voor Wageningen dus een nieuw fenomeen – wordt positief beoordeeld al klinkt ook door dat het effectbejag op de loer ligt.

Van belang is dat het college negatief oordeelt over het aspect parallele sessies, omdat dit het volgen van collega's onmogelijk maakt en daarmee afstemming binnen het college bemoeilijkt. Daar staat tegenover dat de inbreng van college c.q. portefeuillehouder in de rondetafelgesprekken als marginaal ervaren wordt.

Iedereen is positief over de eindtijden, maar daarbij moet worden aangetekend dat in het oude stelsel men nooit voor half twaalf klaar was en ongeveer de helft van de vergaderingen pas de volgende dag eindigde..... In het oude stelsel kende men twee raadscommissies: één voor de harde en één voor de zachte sector.

B. COMMISSIEMODEL

Kleinere gemeenten hebben vaak een model gekozen dat qua vorm niet ver af staat van het traditionele model van commissie- en raadsvergaderingen, maar wel met een duidelijker onderscheid in de drie stadia **beeld-, oordeels- en besluitvorming**.

In de fase van beeldvorming zitten zowel de politiek als inwoners aan tafel. Onderwerpen zijn in ieder geval de voor de raad geagendeerde punten, maar ook actuele zaken, die

geen besluitvorming (van de raad of het college) vragen kunnen geagendeerd worden. Oordeelvorming gekoppeld aan informeren van de raad door het college vormen samen de raadscommissievergadering(-en). In vele gemeenten is het daarin niet mogelijk, soms met uitzondering van het gehandhaafde burgerspreekrecht, om buitenstaanders te laten participeren.

De raadsvergadering blijft het gremium waar de besluitvorming plaatsvindt en vorm wordt gegeven aan de bevoegdheden van de raad.

De gemeente **Rheden**, heeft sinds een aantal jaren een zeer zichtbare driefasen-structuur opgezet: oriëntatieavond, informatieavond, raadsvergadering. Op deze wijze vult men drie dinsdagavonden per maand. Daarnaast vergaderen alle fracties tegelijkertijd tweemaal per maand op donderdagavond. Burgers kunnen zelf onderwerpen agenderen voor de oriëntatieavonden, door deze voor te leggen aan de agendacommissie. Vanzelfsprekend zitten diegenen, die een onderwerp hebben ingebracht aan tafel.

Recentelijk is het vergaderstelsel verder aangepast¹⁶. Zo is het begrip rondetafelgesprek ingevoerd:

Een belangrijk doel van de wijzigingen is het vergroten van de mogelijkheden voor inwoners om voor hen belangrijke onderwerpen met de gemeenteraad te bespreken. Daarvoor wil de raad gaan werken met rondetafelgesprekken. Met een rondetafelgesprek (RTG) kunnen inwoners op een laagdrempelige manier een onderwerp bespreken met leden van het gemeenteraad. Een RTG is niet besluitvormend, maar een informeel gesprek 'met de benen op tafel' en heeft als doel het uitwisselen van informatie. Zowel inwoners, organisaties als verenigingen kunnen een RTG aanvragen voor onderwerpen die (nog) niet geagendeerd zijn voor een raadsvergadering. Een RTG vindt plaats tijdens een oriëntatieavond, die een keer per maand plaatsvindt.

De rondetafelgesprekken maken onderdeel uit van de oriëntatieavonden.

Het burgerspreekrecht is in Rheden blijven bestaan maar beperkt zich tot de oriëntatie- en informatieavonden.

Rheden kent daarnaast het burgerinitiatief¹⁷ en ten minste viermaal per jaar worden inwoners online benaderd, met een bepaald thema waarover de burgers, die zich daarvoor hebben aangemeld, middels een enquête bevraagd worden: het burgerpanel 'Rheden spreekt'.

Ook **Wijchen** kent het burgerinitiatief¹⁸ naast een vergadermodel¹⁹ dat in opzet lijkt op dat van Rheden:

Vanaf september 2016 is de gemeenteraad op een andere manier gaan vergaderen. Eens in de twee weken is er een politieke avond. Deze bestaat uit: gesprekstafels (informatie verzamelen), commissievergadering (meningsvorming) en raadsvergadering (besluitvorming).

De gemeenteraad wil graag van inwoners en organisaties horen wat zij vinden van de onderwerpen, die de raad bespreekt. Hiervoor worden gesprekstafels georganiseerd. Raadsleden, inwoners en vertegenwoordigers van organisaties doen actief mee aan het gesprek. Alles wat de raadsleden horen, nemen ze mee bij het beoordelen van de informatie die de raad van het college van burgemeester en wethouders krijgt. Als

¹⁶ De oriëntatieavonden zijn als te afstandelijk ervaren en zouden tot te weinig interactie tussen burgers en Raad leiden. Deze zijn nu omgezet in rondetafelgesprekken(RTG) ingevoerd. Daarnaast zijn enkele meer fijnmazige aanpassingen doorgevoerd. Rheden duidt het aan als 'doorontwikkelen' van het vergadermodel. (zie bijlage 7).

¹⁷ Zie bijlage 8 'Procedure burgerinitiatief Rheden'

¹⁸ Zie bijlage 9 'Procedure burgerinitiatief Wijchen'.

¹⁹ Zie www.wijchen.nl/uw-gemeente/agendas-en-raadsstukken_3917/.

inwoners willen meepraten moeten ze zich aanmelden bij de griffie. Toehoorders zijn welkom zonder aanmelding.

Nadat de eerste ervaringen in Wijchen zijn opgedaan zijn door de RTA-werkgroep een reeks vragen geformuleerd en aan de griffie van Wijchen voorgelegd²⁰.

Ook in **Zevenaar** wordt de discussie gevoerd over het moderniseren van het vergaderstelsel. De gemeenteraad wil hierbij aansluiten bij het BOB-model, in Zevenaar aangeduid als 'hink-stap-sprong: drie ronden in het politieke proces'. Onderscheiden wordt een informerende, een opiniërende en een besluitvormende ronde. Naast de drie onderscheiden ronden spreekt men ook in termen, verbonden aan de vergadervorm: (interactieve) informatiebijeenkomsten, raadscommissies, fractieoverleg en de raad. De informerende ronde kan in de vorm van een (interactieve) informatiebijeenkomst of een raadscommissie. De opiniërende ronde bestaat uit raadscommissies en fractieoverleg terwijl de besluitvorming bij de raad is gebleven. De structuur is weergegeven in een model (zie bijlage 9).

Het model is omgeven met uitgebreide 'spelregels' over zowel de agendering als de wijze van behandeling. Daarbij is ons vooral de volgende regel in de besluitvormende ronde (raad) opgevallen:

Het doel van de raadsvergadering is te komen tot besluitvorming. De beraadslaging in de raad dient de politieke profilering door de fracties en is niet bedoeld om andere fracties te beïnvloeden of het inwinnen van informatie. De voorzitter ziet erop toe dat de beraadslaging geen herhaling is van de informerende en opiniërende ronde.

Het streven om herhaling te voorkomen van eerdere ronden achten wij vanzelfsprekend, maar wij hechten juist aan de mogelijkheid in de Raad voor fracties om elkaar te kunnen beïnvloeden middels een debat. Dat vergt dus debatruimte naast de besluitvorming over amendementen, voorstellen en moties.

C. CONCLUSIES:

In grote lijnen zijn er naast de structuur, zoals wij die tot nu toe hanteren, twee modellen, waarin vele gemeenten de betrokkenheid van burgers bij het gemeentelijk besluitvormingsproces vorm hebben gegeven: de politieke markt en het BOB-model.

Het belangrijkste onderscheid is het wel of niet hebben van parallelle sessies. De RTA-werkgroep ziet bij de parallelle sessies een aantal bezwaren:

- Het maakt het volgen van elkaar voor de collegeleden en het onderling afstemmen bijzonder moeilijk, zo niet onmogelijk;
- Kleine fracties zullen eerder geconfronteerd worden met bemensingsproblemen en een verzwaring van de werkdruk;
- Burgers die in meerdere onderwerpen geïnteresseerd zijn worden gedwongen tot een keuze.

Daarnaast spelen ook praktische bezwaren als het aantal ruimtes en vergaderapparatuur mee.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat in kleinere gemeenten het BOB-model vaker omarmd is dan de politieke markt.

Eventuele vrees voor een grotere werkdruk voor organisatie (boes en griffie) zal hierbij zeker ook een rol spelen. Uit de diverse evaluaties valt duidelijk te lezen dat een zwaardere nadruk op de beeldvormende fase – in welk model dan ook – voor de griffie een extra belasting kan betekenen. Daar wordt verder in dit rapport op teruggekomen. Voor de organisatie als geheel is het niet vanzelfsprekend dat een nieuw vergaderstelsel een zwaardere wissel zal trekken.

²⁰ Zie voor de gestelde vragen en antwoorden bijlage 8 d.d. 11 mei 2017.

*Het zo optimaal mogelijk laten participeren van de inwoner in het vergaderstelsel – en daarmee een ander vergaderstelsel – stelt ook eisen aan de kwaliteit van de planning. Bij ons natuurlijk al lang een onderwerp van gesprek, dat langzamerhand vruchten afwerpt, door een zich ontwikkelend LTA, die steeds meer gezien wordt als een instrument van de organisatie, het college **en** de raad.*

Desalniettemin is het zeer wel denkbaar dat er aan een coalitieakkoord een planning gekoppeld wordt door (en van) de raad die de gehele raadsperiode beslaat. Daarin dienen in ieder geval alle cyclische onderwerpen vastgelegd te worden, zodat beter zichtbaar wordt waar op een goede wijze ruimte gecreëerd kan worden voor de beeldvormende fase. Zeker nieuwe of te vernieuwen visie-documenten, maar ook onderwerpen die met een Raadsthema-agenda (RTA) aan de orde gesteld worden, zijn gebaat bij een grote betrokkenheid van inwoners, organisaties en instellingen. Dus is het goed om in de planning hiervoor ruimte te creëren.

Verslaglegging in kader van GR's gemeente Rheden en Renkum d.d. 21 april 2015

Aanwezig: Gemeente Rheden: dhr. E. Roumen (raadslid D66), dhr. T. Oei (fractievoorzitter GL), dhr. S. Hanssen (raadslid VVD), Dhr. R. Haverkamp (wethouder), dhr. H. Derksen (controller), mw. M. Kateman (griffier)

Gemeente Renkum: dhr. R. den Burger (raadslid VVD), dhr. T. Erkens (fractievoorzitter PvdA), mw. D. Bondt (fractievoorzitter D66), dhr. E. Heinrich (wethouder), mw. J. le Comte (griffier), mw. R.C. Muller (griffiemedewerker)

1.	<p>Opening, vaststelling volgorde agenda en inleiding.</p> <p>Dhr. Den Burger opent de bijeenkomst om 19.33 uur en heet iedereen van harte welkom. Deze bijeenkomst is gearrangeerd n.a.v. de positieve reactie van gemeente Rheden op de brief van de RTA werkgroep. Deze brief is verzonden naar zes omliggende gemeenten en hierin zijn de volgende vragen opgenomen voor de agendacommissie c.q. het presidium:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kunt u aangeven of er binnen uw Gemeenteraad, in lijn met de Commissie De Graaf, behoefte bestaat om, als het gaat om samenwerkingsverbanden (GR's en verbonden partijen) te komen tot die 'regionale politieke ruimte' ten einde de democratischer legitimering te versterken door afstemming van standpunten met de meest betrokken raden, al dan niet langs partijlijnen ? ➤ Bestaat bij u op langere termijn de bereidheid om te komen tot een synchronisatie van de raadsyclus met andere gemeenteraden van gemeenten, waarmee middels genoemde samenwerkingsverbanden nu al een intensieve band bestaat? <p>Deze vragen liggen vanavond voor ter discussie..</p>
2.	<p>Voorstelronde.</p> <p>Iedereen stelt zich kort voor. Aanwezig van gemeente Rheden zijn de leden van de werkgroep die zich bezig houden met het opstellen van een notitie over hoe om te gaan met verbonden partijen. Een vergelijkbare notitie die gemeente Renkum heeft; Notitie Intergemeentelijke Samenwerking Georganiseerd.</p> <p>Vanuit gemeente Renkum is, naast de wethouder, de RTA werkgroep Vergaderstelsel aanwezig die zich bezighoudt met het ontwikkelen van een nieuwe vergadermethode met daarbij speciale aandacht voor intergemeentelijke samenwerking.</p>
3.	<p>Rapport Sterk Bestuur in Gelderland, voor een bestendige toekomst; Commissie de Graaf.</p> <p>Dhr. Den Burger geeft via een korte presentatie aan waar de aandachtspunten liggen uit het rapport van commissie de Graaf. De presentatie is als bijlage toegevoegd aan dit verslag.</p>
4.	<p>Mogelijkheden afstemming en agendering GR's.</p> <p>Dit verslag geeft een impressie van de discussie die is gevoerd. Er worden geen woordelijke citaten opgenomen.</p> <p>Op dit moment komt het vaak voor dat stukken voor besluitvorming naar de raad komen en dat het er eigenlijk niet meer toe doet wat je erover zegt of ervan vindt. Als raad kun je enkel nog "tekenen bij het kruisje".</p> <p>Dit zou anders moeten, wordt breed gevoeld door lokale bestuurders. Steeds meer is de raad op afstand komen te staan en dat is voor velen een onwenselijke situatie. Vooral de wenselijkheid van legitimatie van de besluitvormingsprocessen wordt dan als argument aangevoerd.</p> <p>Inmiddels is gehoor gegeven aan deze wensen en is wettelijk vastgesteld dat jaarstukken en begrotingen van de GR's vóór 15 april van het kalenderjaar moeten worden aangeboden aan de</p>

raad. Dan heeft het nog zin om een zienswijze tegen deze stukken in te dienen. Maar daarmee ben je er nog niet. Om als raden sterk te staan, zou je de mogelijkheid te baat moeten nemen een en ander af te stemmen met andere raden binnen die GR's. Om dit te realiseren is de synchronisatie van de agenda's van de raad van belang, zodat rekening kan worden gehouden met een afstemmingsmoment voor de verschillende gemeenteraden. Dit zou veel winst kunnen opleveren wat betreft de legitimatie van het besluitvormingsproces en de positie van de gemeenteraad.

Zeker ook bij een nieuw te vormen GR zou het goed zijn als alle deelnemende gemeenten hetzelfde spoorboekje volgen, zodat helder is wat, wanneer en op grond waarvan afgewogen dient te worden door een raad. Gemeente Renkum heeft daar de Notitie Intergemeentelijke Samenwerking Georganiseerd voor vastgesteld. Gemeente Rheden is inmiddels bezig met een soortgelijk document.

Aandachtspunten bij een nieuw op te richten GR zijn bijvoorbeeld de stemverhoudingen, de verantwoordingsdocumenten en informatiebehoeften van de raden.

Dhr. Hanssen geeft aan dat als het noodzakelijk mocht zijn, er altijd ruimte kan worden gevonden voor overleg tussen de verschillende raden. Hij verwijst daarbij naar de IGUO, waar de griffiers de koppen bij elkaar hebben gestoken samen met de projectorganisatie om een informatiebijeenkomst te organiseren voor de betrokken raden. De beeldvormings- en oriëntatiefase is zo'n moment om bij elkaar te komen.

Door beide wethouders wordt aangegeven dat er al wel een kanteling is te zien binnen de GR's. Een kanteling c.q. bewustwording waardoor veel eerder en veel meer raadsleden betrokken worden bij G's.

Verder is er natuurlijk ook nog de actieve informatieplicht van het college. Het college is verplicht om de raad actief te informeren over allerhande bestuurszaken en dus ook ontwikkelingen binnen een GR voor zover die niet al via de Wet gemeenschappelijke regelingen een bevoegdheid van de raad betreffen.

Bij de gemeente Rheden wordt, wat betreft jaarstukken van GR's de volgende procedure gevolgd:

- jaarstukken worden ambtelijk voorbereid t.b.v. een collegevergadering;
- het college stelt de stukken vast en voorziet de stukken eventueel van een concept zienswijze;
- jaarstukken + concept zienswijze worden behandeld in de raad.

In gemeente Renkum wordt een vergelijkbare route gevolgd. Echter in gemeente Renkum hebben de raadsleden de stukken gelijk met het college (via de griffie).

De griffiers geven aan dat in de griffierskring de GR's regelmatig onderwerp van gesprek zijn. Steeds meer delen de griffies informatie over de wijze waarop GR aangelegenheden in hun gemeente worden opgepakt, voorbereid en over besloten wordt.

Dhr. Hanssen ziet vooral op het terrein van Sociaal Domein mogelijkheden om afstemming te laten plaatsvinden. In de nabije toekomst zullen hier vele samenwerkingsverbanden tot stand komen. Het is goed om nu al met elkaar af te spreken hoe je vorm kunt geven aan afstemming met de betrokken raden.

De huidige GR's organiseren wel vaker een informatiebijeenkomst/presentatie. Als raden moet je hier meer gebruik van maken. Ook informatiebijeenkomsten/presentatie die een gemeente organiseert voor de eigen raad, kan een moment zijn om andere raden binnen die GR daarbij uit te nodigen.

Conclusie:

- Beide gemeenten hebben belangstelling voor een vorm van samenwerking ter voorbereiding op de besluitvorming bij nieuw te vormen GR's en bij bestaande GR's.

	<ul style="list-style-type: none"> - Griffiers doen een poging om ruimte te creëren in het vergaderschema om in overleg te treden v.w.b. GR's. Een moment om dit af te stemmen is bij de totstandkoming van de (half)jaaragenda voor de raad; voor beide gemeenten is dit in september. - We concentreren ons op de (aanstaande) samenwerkingen binnen het Sociaal Domein en de jaarstukken en begrotingen van de bestaande GR's. - Actief deelnemen aan informatiebijeenkomsten/presentaties die door een GR worden georganiseerd. - Wanneer een gemeente een informatiebijeenkomst organiseert over GR's worden ook andere raden binnen die GR uitgenodigd.
	<p>Aktie: De griffie van Renkum stuurt het verslag naar alle zes gemeenten die de brief hebben ontvangen van de RTA werkgroep Vergaderstelsel.</p>
5.	<p>Wat verder ter tafel komt.</p> <p>Mw. Bondt informeert naar het digitale panel, de gast van de raad en andere middelen om burgers te betrekken.</p> <p>Aktie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De griffie van Rheden stuurt de startnotitie burgerparticipatie en de startnotitie netwerken naar de griffie van Renkum. - De griffies van Rheden en Renkum plannen een vervolg overleg in september 2016 in Rheden. - De griffiers stellen het afstemmen van de vergaderschema's aan de orde in september in de eigen agendacommissie.
6.	<p>Sluiting.</p> <p>Om 21.00 uur sluit dhr. Den Burger de bijeenkomst en dankt een ieder voor zijn inbreng.</p>

BIJLAGE 5:

Artikel 11. Deelname aan de beraadslaging door anderen

1. Onverminderd artikel 21 van de Gemeentewet kan de raad op enig moment besluiten dat anderen mogen deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een beslissing daartoe wordt op voorstel van de voorzitter of één der leden van de raad genomen alvorens met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt genomen.

Artikel 16A Spreekrecht burgers

1. Na de opening van de vergadering kunnen andere aanwezige burgers gezamenlijk gedurende maximaal dertig minuten het woord voeren over geagendeerde onderwerpen.
2. Het woord kan niet gevoerd worden over:
 - a. een besluit van het gemeentebestuur waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
 - b. over een voorstel aan de raad dat is voorbereid met toepassing van afd. 3.4. AWB;
 - c. benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
 - d. een gedraging waarover een klacht ex artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend.
3. Degene, die van het spreekrecht gebruik wil maken, meldt dit uiterlijk vijf minuten voor het geplande aanvangstijdstip van de vergadering aan de griffier. Hij vermeldt daarbij zijn naam, adres, telefoonnummer en het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.
4. De voorzitter geeft het woord op volgorde van aanmelding. De voorzitter kan van de volgorde afwijken, indien dit in het belang is van de orde van de vergadering.
5. Elke spreker krijgt maximaal vijf minuten het woord. De voorzitter verdeelt de spreektijd evenredig over de sprekers als er meer dan zes sprekers zijn. De voorzitter kan tevens in bijzondere gevallen afwijken van de maximale lengte van de spreektijd.
6. De spreker voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter of een lid van de raad kan een voorstel doen voor de behandeling van de inbreng van de burger.

BIJLAGE 6:

Agendavoorbeelden Wageningen:

gemeente **Wageningen**

Agenda Politieke Avond 26 september 2016

<i>Kleine Veerzaal</i> 19.30 uur Woonvisie Wageningen 2016-2025 Opiniegesprek <i>Hans Teunisse</i>	<i>Dorskampzaal</i> 19.30 uur Concept-beleidskader Samen Wageningen Opiniegesprek <i>Adriana Hulsmann</i>
20.30 – 21.30 uur Visie Kind Centraal Opiniegesprek <i>Paul Toxopeus</i>	20.30 uur Uitgangspunten Duivendaal en Hof van Wageningen Rondetafelgesprek met burgers <i>Adriana Hulsmann</i>
22.00 uur Pauze Met ruimte voor statafelgesprekken en het presenteren van initiatieven in de hal	
<i>Kleine Veerzaal</i> 22.30 -23.00 uur Raadsvergadering	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Opening en installatie raadslid 2. Gelegenheid tot stellen van vragen door raadsleden 3. Vaststelling van de agenda <i>Stemmingen</i> <ol style="list-style-type: none"> 4. Bestemming Geertjesweg 56 (huidige Spar-locatie) 5. Sluiting 	

gemeente **Wageningen**

Agenda Politieke Avond 10 oktober 2016

<i>Kleine Veerzaal</i> 19.30 uur Uitgangspunten Duivendaal en Hof van Wageningen Rondetafelgesprek met portefeuillehouder <i>Adriana Hulsmann</i>	<i>Dorskampzaal</i> 19.30 uur Begroting 2017 - 2020 Rondetafelgesprek met burgers en portefeuillehouder <i>Hans Teunisse</i>	<i>Bornzaal</i> 20.00 uur Presentatie door Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) over brandweer en volksgezondheid.
21.00 uur Pauze Met ruimte voor statafelgesprekken en het presenteren van initiatieven in de hal		
<i>Kleine Veerzaal</i> 21.30 -23.00 uur Raadsvergadering		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Opening 2. Gelegenheid tot stellen van vragen door raadsleden 3. Vaststelling van de agenda <i>Debat over moties en amendementen</i> <ol style="list-style-type: none"> 4. Visie Kind Centraal 5. Woonvisie Wageningen 2016-2025 <i>Stemmingen</i> <ol style="list-style-type: none"> 6. Herziene begroting Permar 2016 7. Sluiting 		

BIJLAGE 7:

Wijzigingen vergaderstructuur gemeenteraad Rheden

De gemeenteraad van Rheden gaat vanaf januari 2017 een aantal wijzigingen doorvoeren in hun vergaderstructuur. Dat heeft de raad tijdens de raadsvergadering van 20 december besloten. Met de wijzigingen wil de raad hun manier van vergaderen beter aan laten sluiten op de wensen van inwoners en raadsleden.

Rondetafelgesprekken

Een belangrijk doel van de wijzigingen is het vergroten van de mogelijkheden voor inwoners om voor hen belangrijke onderwerpen met de gemeenteraad te bespreken. Daarvoor wil de raad gaan werken met rondetafelgesprekken. Met een rondetafelgesprek (RTG) kunnen inwoners op een laagdrempelige manier een onderwerp bespreken met leden van het gemeenteraad. Een RTG is niet besluitvormend, maar een informeel gesprek 'met de benen op tafel' en heeft als doel het uitwisselen van informatie. Zowel inwoners, organisaties als verenigingen kunnen een RTG aanvragen voor onderwerpen die (nog) niet geagendeerd zijn voor een raadsvergadering. Een RTG vindt plaats tijdens een oriëntatieavond, die een keer per maand plaatsvindt.

Rondvraag

Het stellen van de rondvraag is een belangrijk middel voor raadsleden om uiting te geven aan hun controlerende rol. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om snel duidelijkheid te krijgen van het college van B&W over actuele zaken die spelen in de gemeente. Om de rondvraag meer vorm en inhoud te geven zal vanaf januari 2017 de raadsvergadering beginnen met de rondvraag. De rondvraag start om 19.30 uur en zal maximaal een half uur duren. In tegenstelling tot de huidige variant kunnen raadsleden meerdere vervolgvragen stellen aan het college en kunnen andere raadsleden ook inhaken op de discussie. Inwoners kunnen de ingediende vragen van raadsleden vanaf de maandagmiddag voorafgaand aan de raadsvergadering inzien op de website van de gemeenteraad. De raadsvergadering zelf zal om 20.00 uur starten.

Uitloop raadsvergadering

De gemeenteraad heeft als orderegel dat de raadsvergadering wordt gesloten om 23.00 uur. Indien om 23.00 uur niet alle agendapunten behandeld zijn, wordt de vergadering geschorst en voortgezet op de volgende dag, 19.30 uur, tenzij de raad anders beslist. Om meer duidelijkheid te creëren richting inwoners, raad en college dat dinsdag de standaard vergaderdag is van de gemeenteraad van Rheden, zal de uitloop van de raadsvergadering worden verplaatst naar de eerst volgende dinsdagavond waarop de gemeenteraad vergadert. Dit zal in de praktijk meestal een informatie- of oriëntatieavond zijn. De datum van de uitloop zal tijdens de raadsvergadering worden vastgesteld en daarnaast worden gepubliceerd op de website van de gemeenteraad.

Verloop raadsvergadering

De raad ervaart het als publieksonvriendelijk dat raadsvergadering begint met het vaststellen van de hamerstukken. De behandeling van hamer- en bespreekstukken zal daarom worden omgedraaid, waardoor wordt begonnen met de behandeling van de bespreekstukken. Bij een mogelijke uitloop van de raadsvergadering kunnen alleen bespreekstukken worden doorgeschoven. Hamerstukken worden altijd in dezelfde vergadering vastgesteld.

Vragenrondes informatieavond

De raad wil tijdens de informatieavond gaan werken met vragenrondes en daarnaast ruimte maken voor debat. De bespreking van raadsvoorstellen tijdens de informatieavond zal daarom worden behandeld in twee delen: een informatieve - en discussie fase. Tijdens de informatieve fase kunnen inhoudelijke vragen worden gesteld aan het college. Het stellen van vragen gebeurt in vragenrondes. Per ronde kan er per fractie één vraag worden gesteld. Na iedere vragenronde krijgt het college de gelegenheid om de gestelde vragen te beantwoorden. In principe kunnen er zo veel vragenrondes plaatsvinden als de raad/voorzitter noodzakelijk acht. Na de vragenrondes is er ruimte voor de raadsleden om onderling met elkaar in discussie te gaan. In deze fase kan er vooruitlopend op de raadsvergadering al debat plaatsvinden, waarin de raad elkaar kan bevragen en het gesprek met elkaar kan aangaan.

Gemeenschappelijke pauze informatieavond

*De informatieavond vindt (afhankelijk van de hoeveelheid te bespreken stukken) meestal plaatst in twee deelsessies. Tussen deze twee deelsessies zal vanaf januari 2017 tussen 20.45 uur en 21.00 uur een gemeenschappelijke pauze plaatsvinden. Doel van deze gemeenschappelijke pauze is om in gesprek te komen met inwoners, instanties, collegeleden en ambtenaren. **Invulling oriëntatieavond** De raad is van mening dat de huidige invulling van de oriëntatieavonden onvoldoende bijdraagt aan het doel waarvoor de oriëntatieavond destijds in het leven is geroepen: het gesprek aangaan met de samenleving. De belangrijkste wijziging is de mogelijkheid van het houden van Rondetafelgesprekken (zie hierboven). Daarnaast zullen consulterende startnotities worden behandeld tijdens de oriëntatieavond. Tenslotte zullen de mededelingen Traverse Dieren, mededelingen voortgang van de sociale decentralisaties en Politie- en Brandweertzaken worden verplaatst van de informatieavond naar de oriëntatieavond. U kunt het volledige raadsvoorstel 'Doorontwikkeling vergadermodel gemeente Rheden' inzien op de agenda van de raadsvergadering van 20 december 2016.*

BIJLAGE 8:

Gemeente Rheden:

Burgerinitiatief

Met het burgerinitiatief kunt u direct invloed uitoefenen op de politieke agenda. Ook in de periode tussen 2 verkiezingen door. De gemeenteraad van Rheden wil hier een zo ruim mogelijke invulling aan geven. Het is dan ook mogelijk om over ieder onderwerp een initiatief in te dienen.

Voorwaarden

- Een omschrijving van het burgerinitiatief.
- Een toelichting op het burgerinitiatief.
- De achternaam, de voornamen, het adres, de geboortedatum en de handtekening(en) van de initiatiefnemer(s).
- De achternamen, de voornamen, de adressen, de geboortedata en de handtekeningen van ten minste 10 initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen.

Burgerinitiatief indienen

Download het formulier voor het [indienen van een burgerinitiatief \(PDF, 58 kB\)](#).

Procedure

Het initiatief komt vervolgens op de raadsagenda en de initiatiefnemer wordt uitgenodigd om bij de raadsvergadering aanwezig te zijn, waarin het initiatief besproken wordt. De initiatiefnemer wordt na de vergadering ingelicht over de vervolgstappen voor de uitwerking van het initiatief.

BIJLAGE 9:

Gemeente Wijchen:

Burgerinitiatief

Het burgerinitiatief is een instrument voor burgers om een onderwerp of voorstel op de agenda van de gemeenteraad te plaatsen.

Heeft u een goed voorstel dan kunt u dat door middel van een burgerinitiatief onder de aandacht van de gemeenteraad brengen. Als u een burgerinitiatief wilt indienen moet u een hiervoor een verzoek indienen. U kunt hier [het digitale formulier](#) invullen en direct versturen.

Op dit formulier beschrijft u uw idee duidelijk. Ook vult u de volledige naam- en adresgegevens in. Tot slot stuurt u een lijst mee met de volledige naam- en adresgegevens en handtekeningen van ten minste vijftig initiatiefgerechtigden die het voorstel ondersteunen. Initiatiefgerechtigden zijn ingezetenen van de gemeente Wijchen van 16 jaar en ouder.

In het kort de regels van het burgerinitiatief

Een burgerinitiatief moet aan een aantal voorwaarden voldoen:

- De indiener moet ten minste zestien jaar oud zijn.
- Het verzoek moet door ten minste vijftig initiatiefgerechtigden ondersteund worden.

Een burgerinitiatief mag niet gaan over:

- Een onderwerp waar de raad geen zeggenschap over heeft.
- Een onderwerp waar de raad tijdens deze zittingsperiode al een besluit over heeft genomen.
- Een vraag over gemeentelijk beleid.
- Een klacht over het gemeentebestuur.
- Een bezwaar tegen een besluit van het gemeentebestuur.

Voor een volledig overzicht van alle regels rondom het burgerinitiatief kunt u de [Verordening Burgerinitiatief](#) raadplegen.

Voorbeelden van burgerinitiatieven die eerder door de gemeenteraad behandeld zijn:

- [Sponsoring bankjes in de openbare ruimte](#)
- Uitbreiding parkeerplaatsen Zwanensingel 65 - 129.
- Handhaven (nood)weg tussen rotonde Kasteellaan/Nieuwe weg en Pieter Zeemanstraat.

Voor meer informatie over het burgerinitiatief kunt u contact opnemen met de griffie, telefoonnummer (024) 751 71 11 of (024) 751 72 03 of e-mail naar: griffie@wijchen.nl.

BIJLAGE 10:

Vragen en antwoorden Griffie Wijchen:

- A. Wat is nu nog de rol van de fractievoorzitters in het kader van het vergaderstelsel?

De fractievoorzitters spelen als fractievoorzitter geen rol in het vergaderstelsel. Het presidium speelt wel een rol. Als bijv. een fractie het niet eens is met de agendering door de Agendacommissie dan richt de fractie zich in eerste instantie tot de Agendacommissie om haar bezwaar kenbaar te maken. Mochten de Agendacommissie en de fractie het niet eens worden, dan heeft het presidium een rol.

- B. Hoe komt het dat er minder wordt geagendeerd? Of, wat agendeerde het presidium wel wat de Agendacommissie nu niet agendeert?

In het presidium was het meer "geven en nemen". Als de ene fractie de ene keer het agenderen van een nota werd gegund, dan kon een volgende keer een andere fractie op clementie rekenen. Eén van de gevolgen was dat antwoorden op schriftelijke vragen veelvuldig werden geagendeerd, ook al was er maar één fractie die er over wilde spreken. Eén van de leden van de Agendacommissie verwoordde het als volgt: als er maar één fractie is die een nota wil bespreken, dan kun je nooit een debat hebben. Dus in principe agendeert de Agendacommissie geen stukken waarvan zij verwacht dat maar één fractie dit onderwerp relevant dan wel interessant kan vinden.

- C. Was het nieuwe vergaderstelsel ook een succes geworden zonder deze voorzitter van de Agendacommissie?

Ja. Het grootste succes van het nieuwe vergaderstelsel is de gesprekstafel en de invoering van spreektijden. Toch blijven hardnekkige knelpunten de kop opsteken, zoals in plaats van dat de fracties met elkaar debatteren, er weer veel richting het college wordt gepraat, waardoor er een tweegesprek/vraaggesprek tussen een fractie en een wethouder ontstaat. Het gevolg is dat èn het college èn de fractie in de knel komen met de toegewezen spreektijd. En vervolgens wordt er gemord dat de spreektijden niet deugen ...

- D. Wat is de relatie/taakverdeling tussen Agendacommissie en Presidium?

Bijgaand zend ik je het reglement van orde van de Agendacommissie. Aan de doorhalingen en arceringen kun je zien waar door het presidium en de Agendacommissie over gesteggeld is. Inmiddels is het reglement al weer aangepast, omdat het presidium erachter kwam dat het toch wel erg verleidelijk was voor fracties om via de Lijst van stukken alsnog een nota te agenderen. Want daar waren ze weer, de antwoorden op schriftelijke vragen.

- E. Is aan te geven wat dit vergaderstelsel aan meerkosten met zich meebrengt t.o.v. het vorige vergaderstelsel?

De meerkosten voor ons zitten in de extra uren voor de griffie: 20 uren secretariaat en de extra uren voor facilitaire zaken. Die moeten vaker de raadszaal en commissiekamers op- en ombouwen. Wij hebben nl. geen vaste opstelling. De raadszaal is een multifunctionele zaal.

- F. En een indicatie van de extra ureninzet van de griffiemedewerkers?

Zie E.

- G. Welke criteria hanteert de Agendacommissie voor het al dan niet agenderen van onderwerpen?

Bijgaand heb ik ook een concept gedaan van de werkwijze van de Agendacommissie.

H. Wie bepaalt wie er wordt uitgenodigd en wie nodig inwoners e.d. uit?

De griffie nodig uit. Wie er wordt uitgenodigd gaat in overleg tussen Agendacommissie, steller van het stuk en griffie.

I. Bestaat de mogelijkheid om tussen commissievergadering en raadsvergadering nog voorstellen aan te passen?

Ja, dat kan.

J. Wat is de feitelijke frequentie van de raadsvergaderingen en commissievergaderingen?

Om de week. Zoals we net al constateerden hebben wij geen onderverdeling in commissies (algemene zaken, ruimtelijke zaken en inwonerszaken). Tijdens de commissievergadering kan er dus gewisseld worden van leden die aan tafel zitten en een dossier bespreken.

K. Wordt er nog echt gedebatteerd in de raad of vindt daar puur besluitvorming plaats?

Er wordt nog gedebatteerd in de raad. Om te voorkomen dat een raadsvergadering een herhaling is van de commissievergadering, wordt er in de bespreking van het stuk in de raad gefocust op de amendementen en moties die zijn ingediend. Overigens is dat ook een voorwaarde om een stuk als bespreekstuk geagendeerd te krijgen in de raad; als er geen amendement(en) of motie(s) is/zijn, wordt een stuk niet geagendeerd.

L. Hoeveel voorzitters hebben jullie en zijn dit dezelfde mensen die in de Agendacommissie zitten?

We hebben vier voorzitters. Eén ervan zit ook in de Agendacommissie, maar niet omdat hij voorzitter is.

M. Is het aantal inwoners dat bij een vergadering aanwezig is bij elk onderwerp groot?

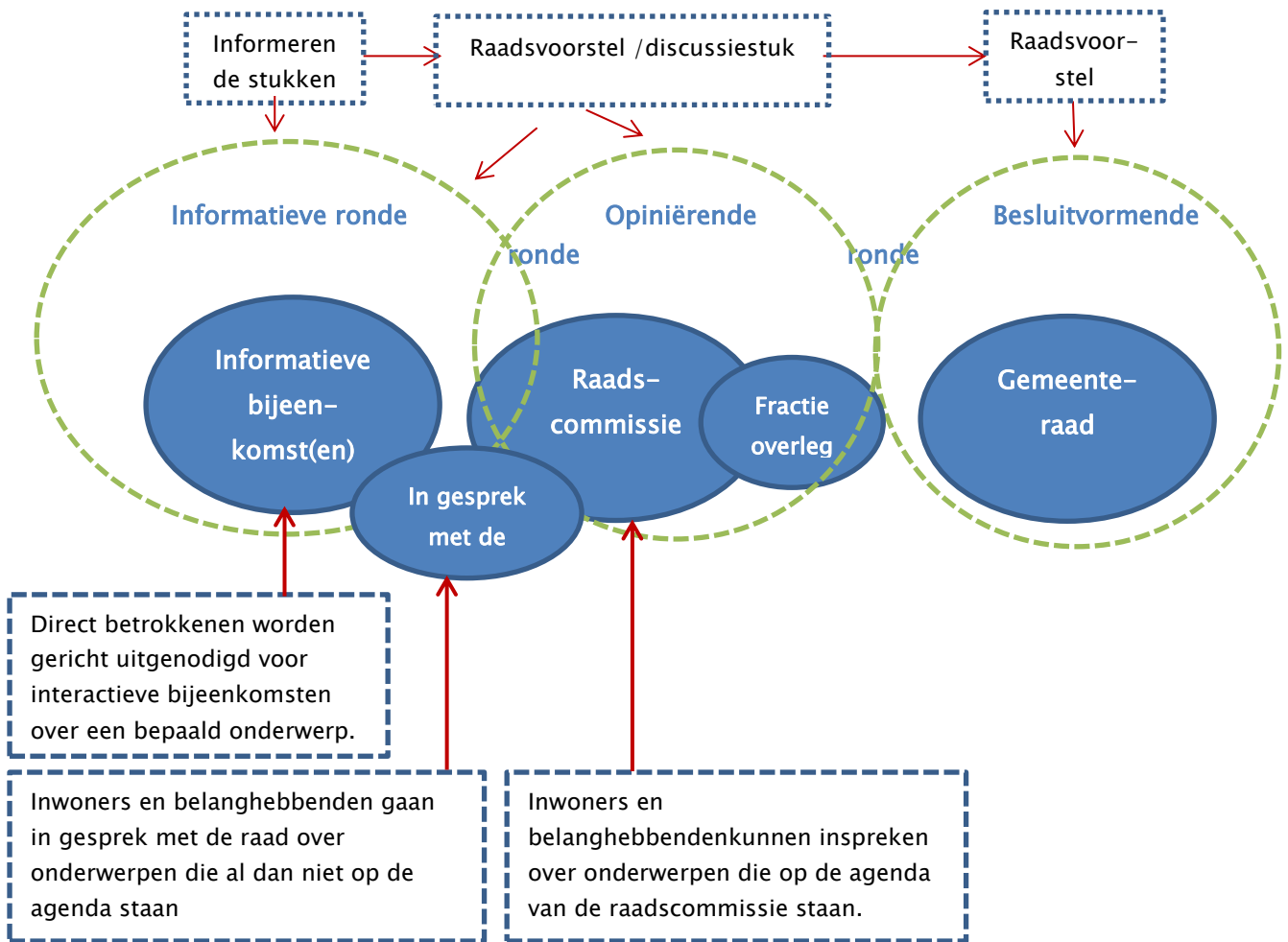
Ik merk wel dat het aantal aanwezige inwoners toeneemt. Dat is wel afhankelijk van het onderwerp. De ambtelijke fusie tussen Druten en Wijchen, daar lopen inwoners niet warm voor. Maar een ontsluitingsweg of afvalbeleid daar wel voor.

N. Op de site staat een vergaderagenda, echter die is slechts tot de betreffende maand in te zien. Hoe ziet jullie lange termijnagenda eruit en wie is daarvan "de eigenaar"?

Wij hebben geen lange termijnagenda.

BIJLAGE 11:

Vergaderstructuur Zevenaar:

BIJLAGE 12:

Binnenlands Bestuur 24 december 2008 (<http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/raadspresidium-gelegaliseerd.104073.lynkx>)

Raadspresidium gelegaliseerd

Henk Bouwmans 24 dec 2008 4 reacties

Het raadspresidium, een van de informele overlegplatforms ontstaan na de invoering van de dualisering, krijgt een plekje in de Gemeentewet. De burgemeester krijgt een prominentere rol bij collegevorming.

Door de scheiding van gemeenteraad en college is een nieuw platform ontstaan, waar bepaald wordt wat de gemeenteraad bespreekt. Dat is het presidium bestaande uit fractievoorzitters en meestal onder leiding van burgemeester óf vice-voorzitter van de raad en bijgestaan door de raadsgriffier. Een formele status in het lokale bestuurlijke krachtenveld heeft het presidium van de raad niet, maar staatssecretaris Bijleveld (Binnenlandse Zaken, CDA) wil dat veranderen. 'Het is wenselijk dat het presidium van een wettelijke grondslag wordt voorzien. Het verdient de voorkeur de op dit punt ontstane praktijk te institutionaliseren', schrijft Bijleveld aan de Tweede Kamer.

Bijleveld vindt dat de burgemeester – en dus niet zijn plaatsvervanger – voorzitter van het presidium dient te zijn. Het presidium krijgt als taak het opstellen van de raadsagenda én wordt belast met de aansturing van de griffier. De legalisering van het presidium maakt deel uit van een reeks voorstellen om de werking van het dualisme in de lokale politiek en bestuur komend jaar te verbeteren. Zo moet ook de burgemeester eerder betrokken worden bij de collegevorming.

Formeel wordt de burgemeester slechts geïnformeerd over de uitkomsten van de collegeonderhandelingen en mag hij daarover zijn opvattingen geven. Bijleveld kondigt aan komend voorjaar hierover met een voorstel te komen.

HET RENKUMSE VERGADERSTELSEL TOE AAN **VERNIEUWING** !

